Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1990 йил 23 май
ЧОРШАНБА
№ 116 (4.910).

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

ҒЎЗА КУН САНАЙДИ

Баҳорнинг серташвиш кунлари охирламоқда. Бу йилги кўкламдан нолимасак бўлади. Чунки авваллари шу фаслда, айниқса май ойининг бошида юрагимизни ҳовучлаб турардик. Сел, дўл ёки бўрон бутун меҳнатимизни яксон қилиб кетиш хавфи тинчлик бермас эди. Баъзан жами пайкалга қайта чигит экардик, ниҳолларни қатқалоқдан аранг қутқариб олардик.

Хайриятки, амалдаги йилда ишларимиз яхши юришди. Энг муҳими — чигитни тупроқнинг ўз намида ундириб олдик. Нафақат бизда, балки бошқа бригадаларда ҳам шундай қулайлик туфайли тўла гектарлар ҳосил қилинди. Ниҳоллар соғлом, дуркун ўсаяпти. Мана шунинг ўзи деҳқончиликдаги дастлабки ютуқ ҳисобланади.

Ғўза кун санайди, дейишади. Ҳақ гап. Бу йил у камида йигирма кун аввал кун санай бошлади. Демак, комил ишонч билан айтиш мумкинки, бу ёғига янглишмасак, пахта ҳар йилгига нисбатан бир ой эрта пишади. Кузги машаққатлар озроқ бўлишига эришилади.

Мен жамоага ўттиз тўрт йилдан бери раҳбарлик қиламан. 62 ёшга кириб, деҳқон учун ҳеч қачон осон йил бўлганини эслай олмайман. Баҳор нотинч келса, кузда ҳаво юришиб, нуқсонлар ювилиб кетади. Кўклам биз истагандай келса, куз инжиқлиги тинкамизни қуритади. Айтмоқчиманки, бу йилги баҳор меъёрида келган экан, бутун тажрибамизни ишга солган ҳолда бундан фойдаланиб қолмоғимиз даркор. Ҳозир бутун диққат-эътибор ҳосилни имкони борича эрта етилтириш, уни ёғин-сочинли кунларга етказмай йиғиб-териб олишга қаратилсагина мурод ушалади.

Биз 95 гектар ерда деҳқончилик қилаяпмиз. Юкимиз оғир: гектар ҳисобига 36 центнердан уруғлик пахта етиштиришимиз керак. Бунга эришишнинг ўзи бўлмайди, албатта. Сидқидилдан қилинадиган меҳнатга қўшимча фидойилик, катта тажриба ва маҳорат талаб этилади.

Ишимиздан кўнглимиз тўлган жойи шундаки, ерни экишга яхшилаб тайёрладик. Уруғ нами етарли майин тупроққа қадалди. Биринчи озиқлантириш шу тадбир билан бирга ўтказилди. Ҳафта ичида барча майдонларда чигит бодраб чиқди. Оласини тўлдиришга ҳожат қолмади. Шундан кейин культивациялашни бошлаб юбордик. Механизатор Лочин Холмирзаевнинг иши ҳаммамизни қувонтирди. У худди заргардек иш юритди. Ишчи қисмларини шундай созладики, ҳатто бир туп ниҳолнинг тупроққа кўмилишига йўл қўйилмади. Тракторни эса ип устида юргизгандек моҳирлик билан бошқарди.

Культивациядан чиққан пайкаллардаги ғўзани пешма-пеш яганалашга киришдик. Бу жараён ниҳоятда нозик эканини деҳқон яхши билади. Шунинг учун уни қаттиқ назорат остида ўтказдик. Яганалашда имкони борича биринчи униб чиққан ниҳолни саралаб қолдириш пайида бўлдик. Чунки бугун тупроқни ёриб чиққан чигит бир ёки икки кун кейин кўкарганига нисбатан ҳосилни ўн кун аввал етиштиради.

Табиийки, биринчи культивация ва яганалаш пайтида ниҳол остида эндигина ниш урган ёввойи ўт кўзга ташланмайди. Мана шу нарса кўп хавфли. Унинг олди олинмай, иккинчи озиқлантириш ва суғориш бошлаб юборилса, бегона ўт бирдан авж олиб кетади. Натижада озуқага шерик бўлади. Шу боисдан биз культивация ва яганалашдан кейин жами майдонни чопиқдан чиқардик. Бу юмуш ҳам қаттиқ назорат остида ўтказилди. Сифат комиссияси ҳар эгатни биттама-битта қабул қилиб олди. Ниҳолларни чопиқ қилишда айниқса Марҳаматхон Орзиқулова, Ҳафизахон Узоқова, Холидахон Нурматова каби колхозчилар барчага ибрат бўлишди. Улар ҳар туп ғўзани бирмабир ишловдан чиқардилар.

Қисқаси, барча майдонларда биринчи комплекс ишлов бериш кўнгилдагидек тамомланди. Ниҳоллар текис чинбарг чиқариб, эркин ва соғлом ривожланмоқда. Ҳар гектар ерда 110 минг туп кўчат мавжуд. Яъни бир уяда шунча туп ғўза ўсаяпти. Айни кунларда меҳнат аҳли иккинчи ишловга ҳозирлик кўрмоқда. Бу тадбирнинг талаблари эса ўзига хос, янада мураккаб.

Далада ишлаётган одамларга қулай шароит яратилмоқда. Шийпон дилни яйратадиган даражада жиҳозланган. Унинг атрофида боғ шовуллаб турибди. Ўн икки сотих ерда сабзавот маҳсулотлари етиштирилмоқда. Помидор, карам, картошка, сабзи, пиёз, болгар қалампири, редиска, ошқўк, борингки, гўшт-ёғдан ташқари иссиқ овқат учун зарур жамики масаллиқ ўзимиздан чиқади.

Бундан ташқари, болали аёлларимизга ҳам шийпонда яхшироқ қулайлик яратишга уринаяпмиз. Бу ердаги кўчма боғчада 40 нафар бола тарбияланмоқда. Улар вақтида таомлар билан таъминланаётир. Шароит қанчалик яхши бўлса, иш унуми ҳам шунчалик юқори бўлади-да.

Ишимизнинг кўлами, суръати яхши. Лекин бамайлихотирликка берилишга ўрин йўқ. Чунки ҳосил тўплашнинг ҳал қилувчи кунлари олдинда. Жамоамиз ана шу синовга пухта ҳозирлик билан бормоқда. Мақсадимиз: эртаги хом ашё етиштириб, уни қисқа муддатда йиғиштириб олиш. Бунинг учун эса албатта фидокорона меҳнат қилиш шарт. Бригадамиз аъзолари бунга қодирдирлар.

А. ЮСУПОВ,
Олтинкўл районидаги «Тошкент» колхозининг бригада бошлиғи.

КУМУШ ТОЛА ИЖОДКОРЛАРИ

ХИРМОНДАН КЎНГИЛ ТЎҚ

Тошлоқ районидаги «Ленинград» колхози пиллакорлари азалдан водийда донг таратиб келишган. Бирон йил йўқки, жамоа хўжалиги ушбу борада оқсаб қолган бўлсин. Хўжаликда ўз касбининг ҳақиқий соҳибалари етишиб чиқди. Улар орасида бригада етакчиси Улфатхон Холматованинг алоҳида ўрни бор. Жорий йилда у етакчилик қилаётган жамоа 76 қути қурт боқиб, мўлжалдагидан зиёд ҳосил етиштирди.

— Пиллачилик билан узоқ йиллардан бери шуғулланиб келаётганимизга қарамай, уни мукаммал эгаллаганмиз, деб мақтана олмаймиз! Об-ҳаво шароитининг қандай келишига қараб, йилда ўзига хос қийинчиликлар содир бўлади, — дейди Улфатхон. — Бу йил баҳорнинг бироз чўзилиши, кетма-кет ёғингарчилик натижасида барглар суст ривожланди. Қуртларни мўътадил ҳавода сақлаш учун бригадамиз аъзолари кунни тунга улаб меҳнат қилдилар.

Ҳа, пиллакор меҳнати бор-йўғи бир ой давом этгани билан унинг машаққати йилга татийди. Тажрибали кумуш тола ижодкорлари Анорхон Абдуллаева, Каримахон Тешабоева, Муҳаббатхон Тешабоева ва бошқаларнинг фидокорликлари таҳсинга лойиқ. Улар ҳар қути уруғдан 66 килограмм ўрнига 90—100 килограммдан сифатли тола олишга эришдилар.

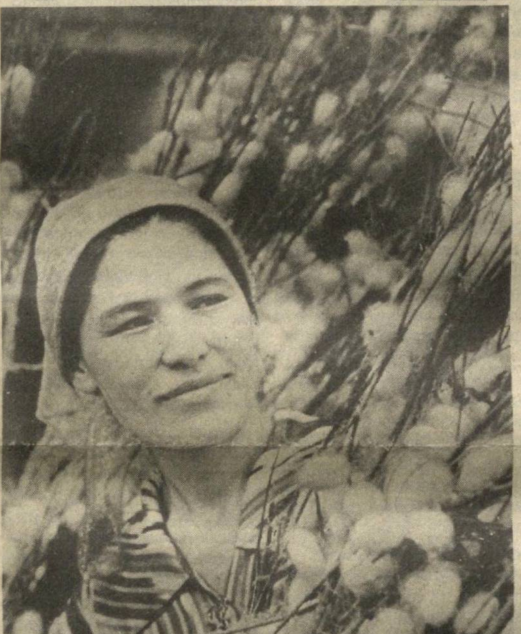

Биз илғорларнинг хонадонларида бўлдик. Мўл ҳосил етиштирган пиллакорлар кайфияти баланд. Ташвишли, сермеҳнат кунлар ортда қолиб, ғалвир сувдан кўтарилаётган пайтда доимо шундай бўлади. Айниқса, хирмондан кўнгил тўлса.

Бир сўз билан айтганда, ленинградликлар бу сафар ҳам ўз анъаналарига содиқ қолдилар. Ҳадемай белгиланган марра зиёди билан адо этилади. Илғор пиллакорларнинг дастлабки натижалари шундан далолат бериб турибди.

А. ТЕМУРОВ.

СУРАТЛАРДА: 1. Юз килограммчилар Анорхон Абдуллаева ва Каримахон Тешабоева. 2. Муҳаббатхон Тешабоева меҳнати натижасидан мамнун.

А. ҚОСИМОВ олган суратлар.

КЎП ҚИРРАЛИ ИҚТИСОДИЁТ САРИ

СССР президенти, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев 21 май куни Кремлда ижара ва кооператив коллективларнинг аъзолари, оилавий ва деҳқон хўжаликларининг ходимлари, колхозлар, совхозлар, агросаноат комбинатлари, бирлашмалар ва бошқа тузилмаларнинг мутахассислари ва раҳбарлари, бир қанча саноат корхоналарининг вакиллари билан учрашди.

Кооперация ва ижара соҳасида тўпланган тажриба, олинган сабоқлар ва истиқболлар тўғрисида, иқтисодий ислоҳотни кучайтириш ва ижтимоий сиёсатни такомиллаштириш шароитида хўжалик юритишнинг янгича шаклларини янада ривожлантириш ҳақида батафсил, рўй-рост ва атрофлича фикрлашув бўлди.

Учрашувда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари, Марказий Комитет секретарлари Е. К. Лигачев, А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитетининг секретари Е. С. Строев, СССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари В. В. Никитин, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари И. С. Белоусов, П. И. Мостовой, СССР Олий Совети комитетининг раиси А. Ф. Вепрев, бир қанча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари иштирок этдилар.

Йиғилиш аҳли ҳузурида М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

Учрашув тўғрисидаги батафсил ҳисобот матбуотда эълон қилинади.

(ТАСС).

ДАСТЛАБКИ АТАМАЛАР ТАСДИҚЛАНДИ

Ўзбек тилига давлат мақоми берилиши муносабати билан тилимизнинг турли соҳаларида, айниқса унинг атамалари хусусида матбуот саҳифаларида, телевидение ва радио эшиттиришларида қизғин баҳслар бўлмоқда. Бунинг натижасида атамаларнинг турли-туман муқобиллари топилиб, газета ва журналларда, радио ва телеэшиттиришларда кенг қўлланилмоқда, шунингдек матбуот саҳифаларида махсус равишда ташкил этилган атамалар бурчагида ҳам кўплаб атама муқобиллари тавсия этилаяпти.

Янги атамаларни ва уларнинг синонимларини тўғри танлаб, ўринли ишлатиш масаласида тилшунос олимларимиз, ёзувчиларимиз, журналистларимиз, илм-фаннинг турли соҳаларида ишлаётган мутахассисларимиз катта ёрдам бермоқдалар. Лекин, афсуски, ҳозирги пайтда матбуот саҳифаларида атамаларнинг турлича қўлланилаётганлигига дуч келаяпмиз. Бу, бир томондан, тилимиз бойлигини кўрсатса, иккинчи томондан эса, муайян чалкашликларга олиб келмоқда. Натижада идора ишлари, иш юритиш, ўқиш-ўқитиш жараёнида қийинчиликлар рўй бермоқда. Жумҳурият атамашунослик қўмитасига келаётган кўпдан-кўп хатлар ва истаклар шундан далолат беради.

Атамашунослик қўмитаси 21 май куни бўлиб ўтган мажлисида ана шу ҳолатни ҳисобга олиб, мазкур долзарб масалани муҳокама қилди. Атамашунослар кейинги пайтда талай ишларни бажарганлиги, жумладан, энг кўп ишлатиладиган сўзлар, атамалар рўйхатини тузиб, турли идораларга, жумладан, матбуот идораларига юборганлиги, бунинг натижасида жуда кўп ва фойдали фикрлар тўпланганлиги алоҳида қайд этилди.

Энг зарур деб ҳисобланган расмий идора атамаларидан 14 таси тасдиқланди. Шу тариқа бу атамалар ҳаётга йўлланма олди.

Атамалар хусусидаги фикрлашув ва мунозараларни давом эттиришга қарор берилди.

Атама луғатлари тузиш қонун-қоидалари, матбуотда ҳар хил қўлланилаётган атамаларни тартибга солиш йўллари, қўмита бўлимларида муҳокама этилган атама луғатларини нашрга тавсия этиш хусусида ҳам бир фикрга келинди.

Атамашунослик қўмитаси мажлисида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Ў. Р. Умарбеков иштирок этди.

(ЎзТАГ).

ЯНА СОЛИҚ ТЎҒРИСИДА

ТАССНИНГ ПАРЛАМЕНТДАГИ МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР:

СССР Олий Советининг учинчи сессияси яна белгилаб қўйилган режа доирасидан чиқиб кетди. Депутатлар тахминан бир ҳафта кечикишмоқда. СССР Олий Советининг раиси А. И. Лукьянов 21 май куни палаталарнинг қўшма мажлисини очиш чоғида шуни қайд этиб ўтди.

Биринчи бўлиб сўзга чиққан СССР Министрлар Кенгаши раисининг ўринбосари Л. И. Абалкиннинг фикрича, бундан кейин кун тартибидаги масалаларни кўриб чиқишда кечикишлар бир-бирига уланиб кетишига олиб боради. Агар ушбу сессияда депутатлар муҳокамасига тақдим этилган «Давлат, ижара, кооператив, жамоат ва ўзга корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқ тўғрисида»ги қонун қабул қилинмаса, у ҳолда келгуси йил учун мамлакат плани ва бюджетини ишлаб чиқиш тўхтаб қолади.

Депутатлар қонун лойиҳасига биринчи бор мурожаат қилаётганлари йўқ. Қонун муаллифларининг фикрича, у мулкчиликнинг турли шаклларини ривожлантириш учун тенг имкониятлар, умуман иқтисодиёт учун, шунингдек унинг айрим бўлаклари учун барқарор молиявий базани вужудга келтиради.

Энг асосий масала — фойдадан олинадиган солиқ ставкасининг энг кўп миқдоридир. Бу масала кўпгина мамлакатларда партиялар ўртасидаги курашда асосий масалалардан бири бўлиши тасодифий эмас. Гап бир томондан, омилкорлик фаолиятини рағбатлантириш, иккинчи томондан, ижтимоий режаларни ривожлантириш ўртасида оқилона мувозанатни таъминлаш тўғрисида бормоқда. Бу хусусдаги баҳслар парламентимизнинг ҳозирги сессиясида ҳам бир неча бор авж олган. Ҳис-туйғуларга асосланган баҳолар ҳам берилган, масалан, бир қанча депутатларнинг фикрича, солиқ миқдори жуда катта — 55 фоизлиги муносабати билан қонун лойиҳасини иқтисодиёт учун «безатилган тобут» деб ҳам аташган. Бу гал Л. И. Абалкин иттифоқ бюджетига 30 фоиз ажратма давлат ўз зиммасига олаётган харажатларнинг катталигига боғлиқлигини тушунтиришга ҳаракат қилди. Қолган барча тўловлар, жумладан маҳаллий бюджетга тўловлар 25 фоиздан ошмаслиги керак.

Ўта кўп фойдага махсус солиқ солиш тавсия этилмоқда, ҳукуматнинг таклифига кўра бундай фойда тўла-тўкис тортиб олиниши лозим. Бу тадбир рентабеллик даражасини 30 фоиздан ошириб юборадиган юқори нарх белгиловчи корхоналарга дахлдордир. Ҳеч бўлмаса ўтиш даврида бундай солиқ пулнинг қадрсизланишига қарши қаратилган жиддий чора бўлиши мумкин. Бир шарт қўйилди: ана шу тартиб саноатнинг бир қанча тармоқларига, хусусан озиқ-овқат саноатига тааллуқли бўлмаслиги керак, чунки озиқ-овқат саноатида асосий фондлар жуда эскириб кетган шароитда 30 фоизлик рентабеллик ҳам такрорий ишлаб чиқаришни йўлга қўйишга имкон бермайди.

Бироқ парламент план ва бюджет-молия комиссиясининг раиси В. Г. Кучеренко ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги нархни ошириш ҳисобига эмас, бошқа ҳисобдан кўпаядиган корхоналарнинг манфаатларини ҳимоя қилиш зарурлигини айтди. Шунингдек у депутатларнинг бошқа бир қанча мулоҳазаларини ҳам келтирди, қонун лойиҳасини пухталаштириш чоғида бу мулоҳазаларни ҳисобга олиш лозим бўлади.

Баъзи депутатлар солиқ солиш масалаларини улгуржи нарх белгилашни ислоҳ қилиш билан, иқтисодиётни соғломлаштиришнинг бошқа тадбирлари билан боғламай жиддий кўриб чиқиш мумкин эмаслигини таъкидладилар. Улар ҳукуматнинг яқин кунларда қилинадиган маърузасидан сўнг ушбу қонунга қайтишни таклиф қилдилар. Ҳозирча эса ҳужжат устидаги ишни давом эттириш учун СССР Олий Совети барча комитетлари ва комиссиялари вакилларидан келиштириш комиссиясини тузишга қарор қилинди.

Қўшни бино —Катта Кремль саройидан ҳамкасблар —Россия Федерацияси халқ депутатларидан сессияга мурожаатнома тушди. Улар съездда унинг мажлисларини марказий телевидение орқали биринчи навбатда кўрсатишга қарор қилинганлигини маълум қилиб, СССР Давлат телевидение ва давлат қўмитасига съезд қарорини бажариш ҳақида кўрсатма беришни илтимос қилганлар.

СССР Олий Советининг депутатлари съезднинг мурожаатномаси унча одобли эмаслигини таъкидласалар ҳам РСФСР съездига марказий телевидениенинг иккинчи программасини «бўшатиб беришга» қарор қилдилар.

Ушбу масалани муҳокама қилиш чоғида бошқа муаммолар ҳам пайдо бўлди. Чунончи, Россия радиоэшиттириш ва телевидение қўмитасини тузиш тўғрисидаги қарорни тезлаштириш зарурлиги айтилди. Барча иттифоқдош жумҳуриятларда съездлар, Олий Советларнинг мажлислари ўтмоқда, лекин Россиядан ташқари уларнинг биронтасида на СССР президенти, на СССР Министрлар Кенгашининг раиси қатнашди, деган фикр ҳам айтиб ўтилди. Ҳуқуқий давлатда халқлар бу соҳада ҳам тенг ҳуқуқли бўлиши лозим. Россия ҳам бошқа иттифоқдош жумҳуриятлар каби ўз давлат тузумига ва рамзларига эга бўлиши керак. Бироқ регионлар ўртасида кескинликни келтириб чиқармаслик учун иттифоқдош жумҳуриятларнинг бирортасига ҳам устунлик бермаслик керак. Мамлакат раҳбарияти бундан манфаатдор бўлиши лозим.

Шундан сўнг депутатлар СССР президентига тааллуқли ҳужжатларни муҳокама қилишга қайтдилар, улар бу ҳужжатларни аввалги ҳафтада кўриб чиққан эдилар. СССР Олий Советининг «СССР президентини таъминлаш, хизмат қилиш ва қўриқлаш тўғрисида»ги қарори лойиҳасини план-бюджет ва молия ҳамда меҳнат, нарх ва ижтимоий сиёсат масалалари комиссияларидаги, халқаро ишлар ҳамда мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари қўмиталаридаги турли соҳа мутахассислари ишлаб чиққанлар.

Давлат бошлиғининг СССР Конституциясида белгилаб қўйилган ваколатларини самарали амалга ошириш мақсадида уни давлат йўли билан таъминлаш ва хизмат қилиш белгилаб қўйилди. Хусусан, солиқ солинадиган ойлик иш ҳақи 4 минг сўмни ташкил этади, Москва вилоятида ва Қримда борғоҳ, Москвада хизмат квартираси, махсус жиҳозланган самолётлар, ва вертолётлар, махсус автомобиль транспорти бериб қўйилади, уни қўриқлаш СССР давлат хавфсизлиги комитети зиммасига юклатилади. Қарорга мувофиқ, 1991 йилдан бошлаб Министрлар Кенгаши СССР давлат бюджетида президент фаолиятини пул билан таъминлашга тааллуқли махсус моддани кўзда тутади.

«СССР президентининг шаъни ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонунни ва уни кучга киритиш ҳамда қўлланиш тартиби тўғрисидаги қарорни муҳокама қилиш чоғида депутатлар «ҳақоратлаш», «туҳмат» ва «танқид» тушунчаларини аниқ таърифлаб бериш зарур, деб ҳисобладилар. Ҳужжатларни пухтароқ ишлаб чиқиш натижасида ана шу тушунчалар изоҳлаб берилди, бу изоҳларга мувофиқ президентнинг шаъни ва қадр-қимматини ножўя иборалар билан атайлаб камситиш уни ҳақоратлаш, деб ҳисобланади. Президентга доғ туширувчи ёлғон уйдирмаларни атайлаб тарқатиш унга туҳмат қилиш ҳисобланади. Давлат бошлиғининг фаолияти тўғрисида, шунингдек унинг раҳбарлигида ўтказилаётган сиёсат ҳақида танқидий мулоҳазалар билан очиқ чиқишга нисбатан ушбу қонун қўлланилмайди!

СССР президентини ҳақорат қиладиган ёки унинг шаънига туҳмат ёғдирадиган материалларни эълон қилган оммавий ахборот воситалари, радио ва телевидение программалари ҳақорат ва туҳматга йўл қўйган шахсларга нисбатан суднинг айблов ҳукми кучга киргандан сўнг жавобгарликка тортилиши мумкин.

Депутатлар ушбу ҳужжатларни қабул қилар эканлар, президентга нисбатан «туҳмат» ва «ҳақорат» тушунчаларини аниқлаш чоғида ҳеч қандай имтиёзли талқин бўлмаслиги керак, деб таъкидладилар. Бу тушунчалар мамлакатнинг барча гражданлари учун баб-баравардир.

Маълумки, энг мукаммал қонун ҳам фақат амал қилса яхши бўлади. Давлат солиқ инспекцияси солиқ солишнинг янги системаси амал қилишини таъминлаши керак. Кечқурунги мажлисда уларнинг ҳуқуқлари, бурчлари ва масъулияти тўғрисидаги қонун қабул қилинди.

Шундай бўлдики, бугун барча ҳужжатлар иккинчи марта муҳокама қилинди. СССР Министрлар Кенгашининг лойиҳаси план ва бюджет-молия комиссиясида пухталаштирилгандан кейин жуда қисқа муҳокама қилинди, бу эса лойиҳанинг пухта тайёрланганидан далолат беради. Умумий фикрга кўра, қонуннинг қабул қилиниши мамлакатда молия ва бюджет интизомини мустаҳкамлайди, солиқ тўғрисидаги қонунларнинг аҳамиятини оширади. Назоратни кучайтириш, мутахассисларнинг ҳисоблари кўрсатишича, бюджетга йилига қўшимча равишда 2 миллиард сўмгача маблағни қўшиш имконини беради. Ана шу қўшимча маблағни деб инспекцияларнинг тузилиши учун харажат қилса арзийди!

Солиқ хизмати таркибида 65 минг киши бўлиши керак. Лекин бу рақамдан чўчимаслик лозим: шундан 40 минг киши ҳозир мавжуд молия идораларининг ходимларидир. Мамлакатимизда мана шу бўлажак хизмат иш ҳажми жуда катталиги ҳисобга олиниб, ҳукуматнинг диққат-эътибори уни ахборот-ҳисоблаш системаси билан таъминлаш зарурлигига қаратилди.

Қонунни кучга киритиш тартиби тўғрисида қарор қабул қилинди.

Ю. ВОРОБЬЕВСКИЙ, Л. ЕРМАКОВА, С. ЖАРКОВ.

АДОЛАТНИ ТИКЛАШ ЙЎЛИДА

21 май куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида Ўзбекистон КП (б) Марказий Комитети 40-йилларнинг охири— 50-йилларнинг бошларида ВКП (б) Марказий Комитетининг «Звезда» ва «Ленинград» журналлари тўғрисида»ги қарори асосида қабул қилган баъзи қарорлар билан боғлиқ материалларни ўрганиш комиссиясининг мажлиси бўлди. Бу қарорни КПСС Марказий Комитети 1988 йилда хато қарор сифатида бекор қилган эди. Мажлисни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов олиб борди.

Мажлисда қилинган ишларнинг баъзи якунлари кўриб чиқилди, комиссиянинг бундан кейинги фаолиятини ташкил этиш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди. Комиссия ўз хулосаларининг бир қисмини Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди арафасида эълон қилиши мумкин, деган қарорга келинди.

(ЎзТАГ).

ПАРВОЗ ПРОГРАММАГА МУВОФИҚ ДАВОМ ЭТМОҚДА

МОСКВА, 21 май. **(ТАСС мухбири А. Филиппов).** Чет мамлакатлардаги бир қанча оммавий ахборот воситаларининг «Мир» совет орбитал комплексида авария бўлиш эҳтимоли тўғрисидаги хабарлари воқеликка тўғри келмаганлиги маълум бўлди.

ТАСС мухбирига учишни бошқариш марказидан хабар қилишларича, «Мир» орбитал комплексининг парвози программага мувофиқ ўтмоқда. Экипаж «Кристалл» модулини станция таркибига қабул қилиб олиш учун тайёрланмоқда. «Кристалл» модули бўлган «Протон» ракета учирувчиси Бойқўнғир космодромидан 31 май ёки 1 июнь куни учирилиши мўлжалланмоқда.

— Станцияда ҳеч қандай авария бўлгани йўқ, — деди учиш раҳбарининг ўринбосари В. Благов. — Шу кунларда бир ҳафта давом этган «қуёш бўйлаб» айланишлар деб аталган парвоз тугади. Бу вақтда станциянинг ташқи томони қуёш нурлари билан узлуксиз ёритилиб ва иситилиб турди. Лекин бу парвоз режаларида кўзда тутилган ва амалга оширилиши керак бўлган иш режимидир. Иссиқликни тартибга келтириб турувчи система станция бўлмалари ичида цельсий бўйича 26 даражали ҳароратни сақлаб турибди. Парвознинг одатдаги режимида бу ҳарорат 24 даража атрофида бўлади.

ОБРЎНИ ИШ БИЛАН МУСТАҲКАМЛАШ КЕРАК

НАМАНГАН ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА

Наманган вилояти XVIII партия конференциясида лоқайд одамлар бўлмади, деб дадил айтиш мумкин. Партия ичидаги қайта қуришнинг унча жўн бўлмаган масалалари ҳақидами, жамиятда партиянинг роли ва обрўйини ошириш зарурлиги тўғрисидами, ёки хўжалик ишлари ҳақидами — гап нима тўғрисида бормасин делегатлар етилган, ҳаммани ҳаяжонга солаётган гапларни айтар эдилар.

Вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби Б. А. Алламуродов вилоят партия қўмитасининг ҳисобот маърузасида таъкидлагандек, ҳозирги даврнинг ўзига хос жиҳати шундаки, бу даврда бир вақтнинг ўзида иқтисодиётда, сиёсий тузилмада, миллатлараро муносабатларда, маънавий соҳада бир неча туб ислоҳот амалга оширилмоқда. Бундай шароитда барча коммунистлар меҳнат жамоаларини бирлаштириш, жамиятдаги соғлом кучларни жипслаштириш юзасидан собитқадамлик билан ҳаракат қилишлари зарур. Янги шароитда шўроларнинг роли анча ошади. Лекин амалда ҳали ҳамма жойда ҳам шўроларнинг мавқеи ортиб бораётгани йўқ.

Нотиқлардан бири экин майдонларининг катта қисми ҳамон пахтага ажратилаётгани ҳақида куюниб гапирди. Нотиқнинг лавозими — район шўроси ижроия қўмитасининг раислиги ҳисобга олинмаса, бу гапга ажабланмаса ҳам бўларди. Бундан шундай хулоса чиқариш мумкин. Жойларда шўролар ҳали ҳам тўла ҳокимиятга эга эмас.

Шунинг учун ҳам деярли ҳар бир нутқда қайта қуриш йўлида дадилроқ ва қатъийроқ ҳаракат қилишга, сўз билан ишнинг бирлигига тўла эришишга даъват янгради. Айни шу қоидага риоя қилмаслик халқ орасида партия обрўси тушиб кетишининг сабабларидан биридир.

— Ўзига нисбатан масъулиятни, талабчанликни ошириш — ишончни тиклашнинг гаровидир, — деди ўз нутқида Косонсой районидаги «Бухоро» совхозининг бригадири Ҳ Нишонов.

Янги ижтимоий тузилмаларни барпо этиш жараёнлари фаол бораётган ҳозирги пайтда партиянинг айрим аъзоларига нисбатан муносабатни аниқ белгилаб олиш муҳимдир. Биз уларнинг ҳар бири учун курашмоғимиз керак, деб таъкидлади Учқўрғон районидаги «Андижон» жамоа хўжалиги партия қўмитасининг секретари Б. Юсупов. Лекин шу билан бир вақтда КПСС сафида турган ҳолда ўзининг бузғунчилик йўналишлари билан ном чиқарган норасмий уюшмаларда фаол ҳаракат қилаётган кишиларга нисбатан қаттиқ талабчан бўлиш керак.

Конференцияда Наманган шаҳар партия қўмитаси биринчи котиби П. Қутбиддиновнинг нутқи алоҳида ажралиб турди. У кўпгина партия қўмиталарига хос бўлган иш услуби усулларини ўзини ўзи танқид руҳида таҳлил этди.

— Олдин аппарат ходимларини танқид қилиш одат бўлиб қолган эди, улар кабинет иш услубидан қутила олмаяптилар, дер эдик. Кўпчилик партия ходимларига нисбатан ҳозир бундай дея олмайсан. Аммо ҳозирча умуман камдан-кам нарса ўзгарди. Ҳамон ишлар кўпинча ахборотлар ёзиш, протоколларни расмийлаштиришдан иборат бўлаяпти.

Шу билан бир вақтда вилоят партия ташкилоти навбатдаги ҳисобот ва сайловга янгиланиб, анча жипслашиб келганлигини таъкидламай бўлмайди. Қуйи партия ташкилотларида бўлиб ўтган йиғилишлар фикр билдириш чоғидаги рўй-ростлик, район, шаҳар партия қўмиталарини юз-хотирсиз танқид қилиш билан ажралиб турди. Сайлаб қўйиладиган партия органларининг иш услубини такомиллаштириш юзасидан кўпгина амалий таклифлар айтилди.

Кадрларда ҳам ўзгариш бўлди. Поп, Чортоқ, Чуст, Косонсой район партия ташкилотларига янги биринчи котиблар бошчилик қилмоқдалар. Қийин даврда ўзини йўқотиб қўймаган, ваҳимага тушмаган, балки барча соҳаларда фаолроқ таъсир ўтказишга зўр бериб уринаётган бошланғич партия ташкилотлари оз эмас. Масалан, Учқўрғон район партия қўмитаси иқтисодий ва ижтимоий масалаларга ижодий ёндашиб, уларни ҳар томонлама ҳал этаётгани билан фарқ қилмоқда. Бу ерда кадрларга нисбатан талабчанлик уларга эътиборли муносабат билан қўшиб олиб борилмоқда, кадрларнинг ташаббускорлиги ва мустақиллигини ривожлантириш учун шароит яратилмоқда. Наманган шаҳар, Тўрақўрғон ва Наманган район партия қўмиталари ишнинг янги шакллари ва усулларини изламоқдалар.

Конференцияда КПСС Марказий Комитетининг партия XXVIII съездига ҳаракат дастури, КПСС Устави лойиҳаларига кўпгина таклиф ва қўшимчалар киритилди. Бунда бир хил хулоса чиқарилди: партия ўзининг бирлиги билан кучлидир. Бу бирликни мустаҳкамлаш ва ривожлантириш барча коммунистларнинг ва алоҳида олганда ҳар бир коммунистнинг бурчидир.

— Ҳозир партиявий ишлар услуби ва усуллари тубдан қайта қурилмоқда, — деди Уйчи пиллакашлик ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчиси Р. Ғафурова, — қабул қилинган қарорларнинг бажарилишига алоҳида эътибор берилиши лозим. Сўз ва иш бирлигини таъминламай туриб, партиянинг жамиятдаги обрўсини, унинг етакчилик мавқеини мустаҳкамлаб бўлмайди. Афсуски, амалда ҳамиша ҳам шундай бўлмаяпти. Масалан, бир вақтлар районимизда завод ва фабрикаларнинг бўлимларини очишга қарор қилинган эди. Бу қарор ҳали ҳам бажарилгани йўқ.

Вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурига мувофиқ XIII беш йилликда 60 та катта саноат корхонаси қуриш ва янгилаш режалаштирилган. Ана шу корхоналарнинг асосий қисми халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаради. Енгил саноатнинг йигирма корхонасини янгилаш режалаштирилган. Буларнинг ҳаммаси қўшимча равишда 26 минг кишини иш билан таъминлашга имкон беради.

Лекин буларнинг ҳаммаси келгусида бўладиган ишлар. Улар ҳам аввалги режалар каби қоғозда қолиб кетмаса эди. Чунки ҳозир вилоятда аҳолининг деярли 50 фоизи турмуш учун зарур бўлган энг кам миқдордан камроқ даромад олмоқда. 70 мингдан ортиқ одам жамоат ишлаб чиқаришида банд эмаслиги аҳволни тағин ҳам чигаллаштирмоқда. Шу сабабли, нотиқлар таъкидлаб ўтганидек, вилоят партия ташкилоти, унинг штаби жуда кўп сиёсий масалаларни ҳал қилар экан, ижтимоий муаммоларни ҳал этишда қатъиятлироқ бўлиши керак. Одамлар маҳаллий шўроларда ишлаётган коммунистлардан кўпроқ ташаббускорлик ва мустақилликни кутмоқдалар.

Задарё районидаги Навоий номли жамоа хўжалиги бошқариш ҳайъатининг раиси Б. А. Каримов район партия ташкилотининг халқ турмуш даражасини оширишга доир фаолиятига батафсил тўхталиб ўтди. Хўжаликларда деҳқончилик маҳсулотларини қайта ишлайдиган майда корхоналар. ва цехлар қуришга киришилди. Озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилаш учун сабзавот-полиз экинлари майдонларини, боғларни кенгайтириш йўлига ўтилди.

Сўнгги вақтда партия, шўро идораларининг раҳбарлари халқ таълимига муносабатларини ўзгартирдилар. Мактаблар ва мактабгача болалар муассасалари қуришга кўпроқ маблағ ажратилмоқда. Муаллимларни таълим-тарбия жараёнлари билан боғлиқ бўлмаган ишларга жалб этиш барҳам топмоқда. Вилоятдаги педагогика институти ва педагогика билим юртига қабул қилиш тартибига ўзгартиш киритилди. Эндиликда шаҳар ва районларнинг ўқитувчи ва тарбиячи кадрларга эҳтиёжи талабаларни қабул қилишга асос бўлади, ҳунар-техника билим юртларига талабалар қабул қилиш учун ҳавойи режалар белгилашга чек қўйилди.

Вилоят халқ бошқармасининг бошлиғи Н. И. Казаков шу ҳақда гапириб, эътиборни болаларни тарбиялаш муаммоларига қаратди. Ҳамма жойда «Болалар тарбияси— умумхалқ иши» деган шиор эълон қилинганига қарамай, шу вақтгача бу масалани фақат муаллимлар ҳал қилмоқдалар. Ёшлар тарбиясига ҳамма жиддий киришадиган пайт келди.

Қайта қуришнинг, мамлакат келажагининг тақдири миллатлараро муносабатларнинг қандай таркиб топишига, одамларда ватанпарварлик ва байналмилалчилик туйғуларининг қандай шаклланишига боғлиқ. Вилоят партия ташкилотининг барча бўғинлари ҳозир ҳамма миллатлар вакиллари бирлигини мустаҳкамлаш йўлларини фаол изламоқдалар. Наманган уйсозлик комбинати, Попдаги томга ёпиладиган юмшоқ материаллар комбинати партия ташкилотлари байналмилал тарбияда ижобий тажриба орттирдилар. Вилоят коммунистлари, партия идоралари ана шу ижобий йўналишларни ривожлантириш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилмоқдалар.

Делегатлар бошқа масалаларни ҳам муҳокама қилдилар ва тегишли қарорлар қабул қилдилар.

Конференцияда Ўзбекистон шўролар ижтимоий жумҳурияти олий кенгашининг раиси М. И. Иброҳимов нутқ сўзлади.

Вилоят партия комитети, назорат-тафтиш комиссияси янги таркиби, КПСС XXVIII съездига ва Ўзбекистон Компартияси XXII съездига делегатлар сайланди. КПСС ва Ўзбекистон Компартиясининг сайлаб қуйиладиган марказий органлари таркибига номзодлар тавсия этилди.

Тўғридан-тўғри яширин овоз бериш йўли билан Б. А. Алламуродов Наманган вилоят партия қўмитасиниг биринчи котиби этиб сайланди.

М. М. Расулов иккинчи котиб — ташкилий-партиявий ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг мудири, Д. Д. Дадажонова — вилоят партия қумитаси котиби — мафкура бўлимининг мудири, Х. Ғойиббоев вилоят партия қўмитаси котиби — ижтимоий-иқтисодий бўлим мудири, Н. Отахонов вилоят партия қўмитасининг котиби — аграр сиёсат масалалари бўлимининг мудири этиб сайланди.

Б. А. Аҳадов вилоят партия ташкилоти назорат-тафтиш комиссияси раиси этиб сайланди.

(ЎзТАГ).

Сирдарё область Оқолтин районидаги Абдалин номли совхознинг Дилбар Таниқулова бошлиқ онлавий звеноси далаларида ғўза қатор ораларига дастлабки комплекс ишлов бериш ниҳоясига етди. Меҳнат аҳли апрель ойида 120 гектар майдонга чигит эккан эди. Уруғ тупроқ намида текис ундириб олинди. Сўнгра тўла гектарлар яратиш чоралари кўрилди. Культивациялаш, озиқлантириш ва яганалаш қулай муддатда, сифатли ўтказилди. Бу тадбирлар самараси кўзга яққол ташланмоқда: ниҳоллар кун сайин дуркун ўсаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Оилавий звено бошлиғи, область Совети депутати Дилбар Таниқулова ва совхоз директори Жўрақул Тўхтаев. 2. Культивациялаш пайти.

Е. БОТИРОВ олган суратлар.

Совет Иттифоқидир бизнинг Ватанимиз

ТАМБОВ. Хўжалик ҳисобида ишловчи маҳаллий «Гальванотехника» бирлашмаси коллективи янги маҳсулот — ногиронлар учун «дикуль креслоси»нинг чиқарила бошланганлигини хайрли иш билан нишонлади. Корхона меҳнаткашлари шундай аппаратларнинг бир туркумини орқа мияси шикастланган ва болалигида церебрал фалажлик билан оғриб, кейин унинг асорати қолган касалларни даволаш Бутуниттифоқ марказига совға қилдилар.

НИКОЛАЕВ. Херсондаги Ленин комсомолининг 60 йиллиги номли кемасозлик бирлашмасида қурила бошланган «Наука» тадқиқот кемаси жаҳон океанидаги бой фойдали қазилмаларга йўл топишга ёрдам беради. Дизель-электроходга ўрнатилган ускуналар олти километр чуқурликдаги денгиз тубида қудуқ қазиш имконини беради, кеманинг қудуқ қазиш чоғида зарур бўлган бир нуқтада «қотиб туриш»ини таъминлайди.

ВЛАДИВОСТОК. ХХР ва совет Узоқ Шарқи олимлари номаълум учувчи объектларни биргаликда ўргана бошладилар. Приморьедаги Дальнегорск шаҳарчасида икки мамлакат уфологларининг дастлабки учрашуви бўлиб ўтди. Совет Иттифоқи ва Хитойнинг ғайритабиий ҳодисалар бўйича мутахассислари ҳозиргача маълум бўлган ҳодисаларни тадқиқ этиш программасини белгилаб, янги ҳодисалар тўғрисидаги видео-фото материалларни зудлик билан бир-бирларига юбориб туриш ҳақида шартлашиб олдилар.

ЛЕНИНГРАД. Рус давлат музейига келадиганлар учун кутилмаган ёқимли совға — Бенуа павильонида очилган ва Россия картина галереяларидан келтирилган асарлар тўпланган кўргазма тайёрлаб қўйилди. Кўпгина шаҳарлар энг машҳур ватандош мўйқалам усталарининг асарларини жўнатишди. Халқаро музейлар кунига бағишланган кўргазма энг кийин йилларда фахримиз бўлиб қолган коллекцияларни сақлаб қолиш билан чекланмай, уларни ҳатто кўпайтириб борганлар хотирасига ҳурмат-эҳтиром белгиси бўлди.

РИГА. Латвия Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги партия тарихи институти Латвия Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий-сиёсий тадқиқотлар институтига айланади. Институтнинг ихтисосини ўзгартириш тўғрисидаги қарор Латвия Компартияси (КПСС ҳаракат дастуридаги) Марказий Комитети бюросининг мажлисида қабул қилинди. Тарихий ҳақиқатнинг тикланиши, ўтмишга объектив баҳо бериш билан боғлиқ ишлар янгиланган институт фаолиятидаги асосий йўналишлардан бўлиши кўзда тутилмоқда. Бироқ режаларга кўра, унинг ходимлари ўз тадқиқотларида ҳозирги даврдаги барча сиёсий ҳаракатларни ҳам ўрганадилар.

ТБИЛИСИ. Грузиядаги ихтисослаштирилган корхоналар чой баргининг дастлабки тонналарини қайта ишлади. Республика ғарбида яшил барг териш ва тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш бошланди. Республика деҳқончилик-саноат комплексида ҳал қилувчи роль ўйнайдиган тармоққа талаб ошди. Асосий эътибор бу йилги мавсумда халқаро бозорга чиқадиган Грузия чойининг рақобатбардошлигини оширишга қаратилмоқда.

ЮЖНО-САХАЛИНСК. Бу ерда ўтаётган тарих-ўлкашунослик конференцияси «А. П. Чехов ва Сахалин» мавзусига бағишланган. Буюк рус ёзувчисининг роса юз йил муқаддам қилган узоқ сафари унинг ижодида бурилиш ясади — Антон Павловичнинг таъкидлашича, шундан кейин яратилган асарларига бу сафар у ёки бу тарзда таъсир кўрсатган. Чехов подшо каторгасига бориб келганидан кейин ёзган «Сахалин ороли» китоби жуда катта фош этувчи кучга эга бўлган ҳужжатдир. Конференцияда сахалинлик олимлар, Минск, Хабаровск, Владивосток, Иркутск, Якутсклик мутахассислар, Польша ва АҚШдан келган меҳмонлар иштирок этмоқда.

(ТАСС).

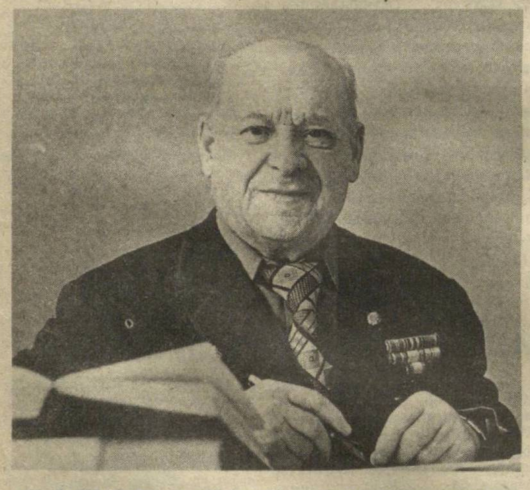

САХОВАТДА ТЕНГСИЗ

Жумҳурият партия, уруш ва меҳнат ветеранлари уйининг ҳовлисида бурчак-бурчакда гурунг қурган кексаларга кўзингиз тушади. Хоналарга элтувчи йўлак бироз қоронғироқ, тор.

— Бу ерда истиқомат қилувчиларнинг энг ёши олтмиш иккида, — дейди қариялар уйи директорининг даволаш бўйича ўринбосари Г. Полянский. — Дастлаб ҳаммаси ҳам ўз уйида, фарзандлари қучоғида яшаган. Тақдир экан... Партия ва ҳукуматимиз уларга беқиёс ғамхўрликлар қилаяпти...

Биз 254 нафар ветеран орасидан излаган кишимизни — кекса коммунист Е. Перлинни қийналмасдан топдик.

— Билсангиз, Ефим ака — суронли даврларнинг жонли тарихи, — деб давом этди ҳамроҳим. — Маслаҳатим: эринмай унга саволлар бераверинг.

Ўзимизни таништиргандан сўнг Е. Перлиннинг кўнгли кўтарилди.

— Мен 1924 йилда доҳий вафот этгач, Ленин чақириғига жавобан уч ойдан кейин партия сафига қабул қилишларини сўраб ариза ёздим, — секин гап бошлади у. — Ўшанда Ильич даъватига «лаббай» дегувчилар кўп эди...

Е. Перлин мени хонасига бошлади. Йўл-йўлакай Надежда Константиновна Крупская билан учрашганини, доҳийнинг синглиси Мария Ильинична «Правда» газетаси редакциясида унга маслаҳатлар бергани ҳақида гапирди. Хонада суратлар ёпиштирилган альбом орасидан ёзувлари хиралашган газетани кўрсатди.

— Буни муаллифлар дастхат ёзишиб, совға қилишганди, — деди Ефим ака.

«Правда»нинг 1912 йил 22 апрелда (5 май) чиққан биринчи сонини қўлга олдим. Унинг сарғайган саҳифаларига кўз югуртираман. 1899 йил 23 сентябрда туғилган, айни пайтда иттифоқ миқёсидаги пенсионер Е. Перлин эса суронли йилларни эслаб, ҳикоясини давом эттирди. Суҳбат орасида у 66 йилдан бери партия аъзоси эканлигини бир неча марта такрорлади.

— Партия умрим мазмунини ташкил қилади, — оҳиста гапиради қаҳрамоним. — Лекин ҳақиқатдан кўз юмиб бўлмайди. Имонини сотиб, партияни ёмонотлиқ қилаётган баъзи кимсаларнинг юзи бир кунмас-бир кун қора бўлиши аниқ. Улар бутун бошли партия эмас, балки бир ҳовуч виждонсизлар эканлигини унутмаслик лозим...

Е. Перлин доҳий туғилган куннинг 115 йиллиги шарафига ўз жамғармасидан минг сўм ажратибди. У Лениннинг юбилейларида ҳамиша болалар фондига пул ўтказар экан. 1983 йилда Мексикада ер қимирлаганда зилзиладан жабрланганларга минг сўм юборибди. Унинг ёзув столи устида турли ташкилотлар, фондлар ҳисобига ўтказилган пуллар тўғрисидаги банк қоғозлари турарди. Улар афғон тупроғида ҳалок бўлганлар хотирасига қурилажак ёдгорликлар учун, Грузия, Арманистон, Тожикистонда рўй берган табиий офатлар жабрдийдаларига, Чернобиль фожиасига, 1 сентябрь — Тинчлик дарсига... жўнатилган пулларнинг ҳужжатлари эди.

Тахлоғлиқ банк қоғозлари орасида Улуғ Ватан уруши қурбонлари хотирасини абадийлаштириш мақсадида Москвада тикланадиган ёдгорлик ҳамда студент-ёшларнинг XII халқаро анжумани ҳисобига жўнатилган маблағларнинг ҳам ҳужжатлари бор эди.

— У ҳатто ўз уйини сотиб, пулини болалар фондига ўтказди, — деди мени кузатаётиб директор муовини Г. Поляновский. — Йигирма йилдан бери Ленин туғилган кун — 22 апрелни ўзича шундай нишонлар экан...

Қариялар уйидан қайтаётиб, кекса коммунист Е. Перлиннинг нақадар саховатли, бағри кенг, имони бутун инсонлиги ҳақида ўйладим. У ҳақда қанча гапирсанг, шунча камдек туюлади кишига...

М. АБДУРАҲМОНОВ.

КОМБИНАТ— «ЗУМРАД»НИНГ ЁРДАМЧИСИ

Чирчиқдаги қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинати коллективи ўтган йилги халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш программасидан ҳозирнинг ўзидаёқ 150 минг сўмлик кўп маҳсулот тайёрлади. Бу нарса икки омил — корхона бозор иқтисодиётига ўтишга тайёрланаётгани ва асосий ишлаб чиқариш чиқиндиларидан кенг фойдаланиш билан изоҳланади.

Агар илгари бу ерда сифатсиз арматура ва ёғоч материалларга халқ истеъмол моллари деб қаралган бўлса, энди комбинатда «Зумрад» кооперативи негизида халқ истеъмол молларини махсус ишлаб чиқариш ташкил қилинди. Уддабурон кишилар якка тартибда қуриладиган уйлар, боғ ҳовлилар, ёрдамчи бинолар учун ғишт блоклари, тўсиқ плиталар, бошқа тақчил материаллар тайёрлашни йўлга қўйдилар.

«Зумрад» комбинат ёрдамида юқори самара билан ишлайдиган ускуналар сотиб олди, ва асосий ишлаб чиқариш чиқиндиларидан қурилиш материаллари тайёрлаш илғор технологиясини жорий этди. Мутахассисларнинг фикрича, маҳсулотлар сифати барча зарур талабларга жавоб беради. Маҳсулотнинг нархи арзонлиги кооператорлар ишидаги яна бир муҳим жиҳатдир.

Йил охиригача «Зумрад» кооперативи ходимлари «қурилиш материаллари» магазинлари тармоғига ярим миллион сўмлик маҳсулот етказиб берадилар. Табиийки, бундай ҳамкорлик комбинатнинг ўзига ҳам катта даромад келтирмоқда. Бу маблағлар ишлаб чиқаришнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга, ишчилар меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга сарфланади.

(ЎзТАГ).

ДАЛИЛ ВА ШАРҲ

ПОЗНАНЬ ЯРМАРКАСИДА БИРИНЧИ МАРТА

10 июнь куни Польшанинг Познань шаҳрида очиладиган халқаро ярмаркада Ўзбекистон ССР биринчи бор катта кўргазма билан қатнашади. Республикамиз ютуқларини намойиш қилиш учун 300 квадрат метрли майдон ажратилади. Бу ерда Ўзбекистон енгил, маҳаллий, озиқ-овқат саноати корхоналарида тайёрланган маҳсулотларнинг мингга яқин намунаси, фанлар академияси ва олий ўқув юртларининг ишланмалари намойиш этилади. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети, «Совпластитал» Совет — Италия қўшма корхонаси, Тошкентдаги «Компрессор» заводи ҳам ўз маҳсулотларини кўрсатади.

Познань ярмаркасининг бош директори Станислав Ласковски ва унинг тижорат ишлари директори Грегор Туркевич кўргазма экспонатлари билан танишиш учун Тошкентга келди.

* * *

ЎзТАГ мухбири Познань халқаро ярмаркасининг бош директори билан учрашиб, ундан ўз таассуротларини сўзлаб беришни илтимос қилди:

— Биз Ўзбекистон ССРнинг ярмаркамизда иштирок этишидан хурсандмиз. Бу ҳар икки томон учун манфаатлидир. Биринчидан, республикангиз корхоналари Познанда ўз экспорт имкониятларини синаб кўришлари, ўзаро манфаатли шартномалар тузишлари мумкин. Иккинчидан, кўпгина чет эл фирмаларининг вакиллари Ўзбекистон қандай имкониятларга эга эканлигини яхшироқ билиб олишади. Польша савдо-саноат доиралари сизнинг корхоналарингиз билан алоқаларни кенгайтиришдан манфаатдор.

Ўзбекистон ярмаркамизда янги меҳмон бўлишини тушунамиз. Шунинг учун ҳам сизларга ёрдамлашишга ҳаракат қиламиз. Сизларнинг Познанга илк бор келишингиздан чин дилдан хурсандмиз. Кўргазмангизга қараганда, сизнинг биринчи иштирокингиз муваффақиятли бўлиши керак.

Ўзбекистон ССР савдо-саноат палатаси президиумининг раиси Д. Мирсаидова эса шундай фикр билдирди:

— Тан олиш керакки, Познань ярмаркасига тайёрланишда биз ҳали ўз имкониятларимизнинг ҳаммасидан фойдаланганимиз йўқ. Сирасини айтадиган бўлсак, биз эндигина чет эл бозори ҳавосини олаяпмиз. Олдинда Ўзбекистоннинг ташқи иқтисодий фаолиятини ривожлантириш юзасидан жуда катта ишлар турибди. Бизда ўз маҳсулотини чет элга сотиш учун таклиф қила оладиган корхоналар анчагина. Яна бир муҳим нарсани таъкидлаб ўтмоқчиман: ярмарка ишида қатнашадиган мутахассислар манфаатдор кишилар билан республикада чет элларнинг илғор технологиялари асосида ишлайдиган кичик ва ўртача катталикдаги турли хил корхоналарни барпо этиш тўғрисида музокаралар олиб боришни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйишган.

(ЎзТАГ мухбири).

МУАММО. МУЛОҲАЗА. ТАКЛИФ

ЭСКИСИДАН КЎНГИЛ ТЎЛМАС, ЯНГИСИДАН ДАРАК ЙЎҚ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ «БИОЛОГ» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ БОШ ДИРЕКТОРИ, ВАСХНИЛ АКАДЕМИГИ А. ИМОМАЛИЕВ БИЛАН МУЛОҚОТ

— Абдували Имомалиевич, биз шу пайтгача пахта яккаҳокимлиги ҳақида кўп гапирдик, танқид қилдик ва ниҳоят унинг салбий оқибатларини бирмунча бартараф этишга эришдик. Бироқ энди бошқа нарса ташвишга солаяпти. Бизнинг бутун онгли ҳаётимиз, таъбир жоиз этса, агротехника яккаҳокимлиги билан чамбарчас боғланган. Чамаси, шу ҳақда жиддий гаплашиш пайти келди. Масалан, эсимни танигандан буён тупроққа ишлов бериш усуллари сира ўзгармаётганини кузатаяпман. Ахир ҳаётда ҳеч нарса боқий эмас-ку. Шундай экан, ғўза агротехникаси ҳам такомиллашиб бориши зарур.

— Саволингизга юз фоиз қўшилишнинг иложи бўлмаса-да, унда жон борлигини таъкидлаш ўринли. Ўсимликларни парваришлашнинг шундай усуллари борки, улар ўн йиллар, эҳтимол асрлар мобайнида ўзгармайди. Масалан, кузги шудгорлаш, далани текислаш, тупроққа маҳаллий ва маъдан ўғитлар солиш ва бошқа тадбирларни ўзгартириб бўладими?

Касб тақозосига кўра пахтачиликка оид жаҳон адабиёти билан танишман. Пахта етиштирадиган кўп мамлакатларда, жумладан юксак даражада ривожланган Америка Қўшма Штатларида шахсан бўлганман. Уларда ҳам ғўза агротехникаси бизникидан унчалик фарқ қилмайди. Шундай экан, барча эски усулларни ёмонотлиққа чиқариш инсофдан эмас. Бунинг устига ҳар қандай янгилик ҳам қўл келавермайди.

Экинлар агротехникаси ривожига олимларимиз қўшган ҳиссани биз яхши биламиз. Уларнинг тавсиялари амалиётда қўлланилаётгани ҳам маълум. Уларнинг орасида тупроқ унумдорлигини, ҳосилдорликни ошириш, сув ресурслари, озуқа элементларидан оқилона фойдаланиш, экинларни зараркунанда ва касалликлардан ҳимоя қилишда деҳқонларга беминнат хизмат қилаётган усуллар оз эмас. Ўсимликлар ҳаётий фаолиятини бошқарувчи кимёвий воситалар, турли дориворлардан кенг фойдаланилмоқда. Ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш муаммолари ҳал этилмоқда, баъзи пахта навларини парваришлаш агротехникаси қиёмига етказилаяпти. Аммо бу тадқиқотлар даражаси ва миқёси шу кун талабларига жавоб бера олмайди. Тупроқ унумдорлиги, ҳосилдорлик, маҳсулот сифати пасайиб бораётганлиги, ўсимликлар тез-тез зараркунанда ва касалликларга ем бўлаётганлиги шундан далолат беради. Аҳвол шундайлигича қолиши ёки давом этиши мумкин эмас. Мана шу ғоят мураккаб, ҳал этилишини пайсалга солиб бўлмайдиган муаммолар бизнинг олдимизга ғўза биологиясини, экин агротехникасини ҳисобга олган ҳолда муҳитни чуқур ўрганиш вазифасини қўймоқда.

Ҳосил энг аввало қуёш энергиясидан мумкин қадар кўпроқ фойдаланишга боғлиқ. Бу эса ўсимликнинг биологик ва генетик табиатидан келиб чиқади. Агар ўсимлик наслида тезпишарлик, ихчамлик, касаллик ва ноқулай шароитларга бардошлилик, серҳосиллик хусусиятлари бўлса, тегишли агротехника шароитида бу белгилар энг кўп даражада намоён бўлади. Бунинг учун парваришлаш агротехникасини мўътадиллаштириш, қуёш энергияси ва иссиқликка бўлган талабини қондириш даркор. Программалаштирилган мўл ҳосил олиш йўлларини топиш учун, чамаси, эътиборни шу томонга йўналтириш лозим. Афсуски, бизнинг илмий-тадқиқот институтларимиз илмий муаммоларни замонавий талаблар асосида ҳал этиш учун тегишли моддий-техника ресурсларига эга эмаслар. Ўсимликлар вегетацияси мобайнида рўй берадиган барча жараёнлар миридан-сиригача қайд этилиши керак. Акс ҳолда ҳосилни программалаштириш ҳақида гап бўлиши мумкин эмас. Бундай имконият бизларда ҳозирча йўқ.

Бирлашмамизда баҳоси 40 миллион сўмлик фитотрон қурилиши лойиҳалаштирилмоқда. У қуриб битирилса, фан қудратли ростлаш ускунасига эга бўлади ва ўшанда тадқиқотларни юксак даражада ўтказиш мумкин. Бу ҳозирча орзу, унинг рўёбга чиқиши давлатимиздан катта ёрдам, ўзимиздан эса ташкилий фаолият талаб қилади.

Ҳозир эса мавжуд тавсиялардан фойдаланиб туриш керак. Менимча, улар пахтакорларимизга панд бермайди. Бинобарин, ҳозир мавжуд бўлган агротехника усулларини қўлланиб ҳар йили гектаридан 35—45 центнердан, баъзан ундан ҳам кўп ҳосил ундираётган омилкорлар оз эмас. Ҳолбуки, республика бўйича ўртача ҳосилдорлик гектарига 25—27 центнердан ошмаётганлиги ўзингизга ҳам маълум. Шундай экан, фан ва илғор тажриба ютуқларидан тўғри қўлланилса ҳосилдорликни кўтариш учун имконият етарли. Ҳамма гап шундаки, илғор тажриба ва фан тавсияларига ҳамма жойда ҳам тўлиқ риоя этилмаяпти. Бу эса пахта ҳосилдорлигига зиён.

— Пахта ҳосилдорлигини гектарига 100 центнерга кўтариш мумкинми? Агар шундай бўлса пахта майдонларини 3—3,5 ҳисса камайтириш, ундан бўшаган майдонларда озуқа ва бошқа экинларни жойлаштириш мумкин бўларди.

— Ғўза гектарига 70—80 центнердан ҳосил бериш имкониятига эга эканлиги илмий манбалардан ўзингизга ҳам маълум. Бундай фикр юритишда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг «Биолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва «Союзхлопок» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида махсус шароитларда ўтказилган тажрибалар натижаси асосдир. Баъзи ҳолларда далага жуда кўп миқдорда гўнг ва бошқа маҳаллий уғит солиб ҳам юқори ҳосил олиш мумкин. Биз баъзи ғўза тупларини 300 тагача кўсак боғлаганини ўз кўзимиз билан кўрганмиз. Шундай экан, ғўзанинг потенциал имконияти жуда катта. Агар ўсимлик озуқа, сув, қуёш энергияси ва мўътадил ҳарорат билан узлуксиз таъминлаб турилса, гектарига 100 центнердан ҳам зиёд ҳосил беради. Аммо ҳозир тупроқ унумдорлигининг пасайиб кетганлиги, маҳаллий ва минерал ўғитлар етишмаслиги, баъзан энг оддий агротехника талабларига риоя этмаслик оқибатида бундай ҳосил олиниши маҳол. Ҳозир республика бўйича гектаридан ўртача 35—40 центнер атрофида ҳосил кўтариш хусусида бош қотириш ўринлидир. Бироқ агротехника қоидаларига қатъий риоя этиш ҳам анча-мунча моддий-техника харажатларини талаб қилади, ҳозирча бунга эга эмасмиз.

— Биз Ўзбекистонимизни пахтакор ўлка, деб таърифлаймиз. Шундай экан, нега унда ғўза дарахти ўстирилмайди? Агар шу муаммо ижобий ҳал этилса, пахтачилик соҳасида силжиш рўй берадими?

— Ғўза — тропик ўсимлик. У ўз ватанида бута ёки дарахт шаклида ўсади. У ғоят иссиқсевар ва совуққа чидамсиз ўсимлик ҳисобланади. Инсоннинг аниқ мақсадни кўзлаб минг йиллар давомида кўрсатган таъсири натижасида ғўза бир йиллик экинга айланди, Ер шарининг мўътадил кенгликларига тарқалди ва анча юқори ҳосил бера бошлади. Ҳозир бизда экилаётган ғўзанинг бир йиллик навлари аслида кўп йиллик бўлган. Масалан, «Лимонарий» колхоз-комбинатининг теплица хўжалигида мана ўн йилдирки, ғўзанинг «Тошкент-1» нави ўсаяпти ва ҳар доим ҳосил бермоқда. «Биолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Г. С. Зайцев номли Бутуниттифоқ ғўза селекцияси ва уруғчилиги илмий-тадқиқот институти теплицаларида ғўзанинг дарахтсимон навлари ўстирилмоқда. Улар асосан селекция-генетик тадқиқотлар ўтказишда фойдаланилади. Дарахтсимон ғўзалар бизнинг шароитда фақат ёпиқ далада ўсиши мумкин, чунки ғўзанинг барча навлари ҳарорат минус уч даражадан пасайганда нобуд бўлади.

Ҳозирча шундай. Балки инсон ақл-заковати дарахтсимон ғўзаларни бир йилликка айлантирган экан, эҳтимол яқин келажакда уларни очиқ далада ўстириш учун совуққа бардошлилигини ошириш чорасини ҳам топар. Бу жуда мураккаб, аммо бажарса бўладиган вазифа. Маълумки, ҳозир молекуляр биология, ген инженерлиги, биотехнология сингари тармоқлар жадал ривожланаяпти. Олимларимиз фан ютуқларини қўлланиб табиатан мутлақо янги, ғоят серҳосил, ноқулай муҳитга ўта чидамли ўсимлик навини яратишга муваффақ бўлдилар. Афсуски, республикамизда фаннинг бу йўналиши ҳали ибтидоий нуқтасида турибди. Ҳолбуки, унинг ривожи қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини янада жадаллаштириш учун сув билан ҳаводек зарур.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси мухбир аъзоси А. П. Иброҳимов бирлашмамизда молекуляр биология ва ген инженерлиги ютуқларини қўлланиб хўжалик белгиларига кўра кенг фойдаланилаётган навлардан кучли фарқ қилувчи қатор ғўза турларини яратди.

Шуни айтиш керакки, ғўзанинг дарахтсимон шакллари серҳосил, толаси сифатли, парваришлаш ва ҳосилини йиғиштириш механизацияга ярокли бўлса, шубҳасизки, республика далаларидан жой олади. Бу эса пахта майдонларининг қисқаришига олиб келиши тайин.

— Ҳозир қишлоқ хўжалигини минерал ўғитларсиз, турли кимёвий дориворларсиз тасаввур этиш қийин. Улар пахтачиликда ҳам кенг қўлланилмоқда. Кимёвий дориворларнинг зарари хусусида бот-бот айтилмоқда. Айтинг-чи, ҳосилдорликка зиён етказмасдан кимёвий воситалардан воз кечиш мумкинми?

— Афсуслар бўлсинки, кўпинча масалага дахли йўқ кишилар билар-билмас аралашадилар. Ҳеч кимга сир эмаски, ҳар қандай организм, жумладан, ғўза ҳам барча кимёвий моддаларнинг мураккаб бирикмасидир. Узак ва муҳим биобирикмаларнинг мавжудлиги туфайли ҳужайра унинг ташқарисида ўзини ўзи ростлайдиган тирик система ҳисобланади. Бинобарин, унинг фаолияти турли моддаларнинг организмга тушиши ва ташқи муҳитга ажратиб чиқариш билан узвий боғлиқ. У ёки бу модданинг, айтайлик, азот, фосфор, калий ёки бошқа бирор модданинг етишмаслиги, камчиллиги организмнинг ҳалок бўлишига олиб келади. Чунки ғўза ҳам ўзининг нормал яшаши учун атроф муҳити — тупроқдан, атмосферадан зарур элементларни ютади. У моддаларнинг бир қисмини ўғитлар ҳисобига олади. Биз уларни азот, фосфор тарзида тупроққа соламиз. Ўсимликлар органик моддалар, айниқса гўнгнинг чиришидан жуда кўп миқдорда озуқа оладилар. Шундай экан, органик моддалар ўсимликларга кимёвий моддалар тарзида етиб бориши маълум бўлади. Шу боисдан биз ўсимликларни минерал ўғитлар билан ҳам, маҳаллий ўғитлар билан ҳам озиқлантиришга қарши чиқа олмаймиз. Улар ҳаётий зарур унсурлардир. Улар озиқ моддалар бўлганлиги сабабли айтарли салбий оқибатлар келтириб чиқармайди, чунки озуқасиз ҳаёт йўқ. Шу боисдан биз минерал ўғитлардан фойдаланиш хусусидаги зарарли фикрларни қатъиян инкор этишимиз зарур.

Қишлоқ хўжалигида ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаси сифатида, бегона ўтларни йўқотишда, баргсизлантиришда қўлланилаётган ўта заҳарли бирикмалар, гербицидлар, пестицидлар бошқа масаладир. Уларнинг баъзиларисиз ҳозир мушкул аҳволга тушиб қолишимиз тайин. Масалан, ғўзани баргсизлантирмасдан машина теримини амалга ошириб бўлмайди, бутун ҳосилни эса қўлда саранжомлаш қийин. Ахир пахта нафақат тўқимачилик саноати учун хом ашё, балки ёғ ва бошқа озиқ-овқат маҳсулоти ҳамдир. Шу боисдан биз ўта заҳарли бирикмаларни мумкин қадар ишлатмаслигимиз, бошқа ҳолларда эса дориворларни қўлланиш қоидаларига қатъий риоя этишимиз, атроф муҳитига салбий таъсир этишни, сув манбаларига тушишини кескин чеклашимиз даркор. Баъзи заҳарли бирикмаларни қўлланишдан ҳозир бутунлай воз кеча олмаслигимизни ана шундай изоҳлаш мумкин.

— Пахтачиликдаги сермеҳнат жараёнларни тўла механизациялаш ва автоматлаштириш, оғир қўл меҳнатини кескин камайтириш ҳақида кўп йиллар мобайнида гапирилмоқда. Лекин булар орзулигича қолаяпти. Пахтачиликни механизациялаш ва автоматлаштириш имкониятларига шубҳа билан қарайдиган бўлиб қолдик. Наҳотки бизнинг болаларимиз ва невараларимиз ҳам ваъда қилинган фан-техника тараққиётини кўра олмасалар! Ахир, юксак ривожланган мамлакатларда кўз кўриб, қулоқ эшитмаган янгиликлар рўёбга чиқаяпти. Бизда эса улар тушга ҳам кирмайди.

— Фикрингизга тўла қўшиламан. Мен биолог, агрономман, механизатор эмасман. Аммо далаларимизда баҳордан то кеч кузгача икки букилиб меҳнат қилаётган болаларимиз, аёлларимиз, баъзан эса ёши аллаерга бориб қолган қарияларни кўрганимда юрагим қон бўлади. Бунда фаннинг ҳам айби бордир, бироқ сиз ўйлаганчалик даражада эмас. Ахир бизга илғор пахтакорлар эришаётган муваффақиятлар маълум-ку! Улар тупроққа ишлов беришдан тортиб ҳосил йиғим-теримигача бўлган барча ишларни машиналар ёрдамида бажармоқдалар. Ҳолбуки, бу машиналар фақат уларда эмас, бошқаларда ҳам бор. Ҳамма гап деҳқоннинг, механизаторнинг ишга бўлган масъулиятида. Ҳозир шудгорлаш, тирмалаш, текислаш, чигит экиш, қатор ораларига ишлов бериш, чеканка, баргсизлантириш, пахта териш тамомила механизация гарданига юкланган. Бироқ анчайин деҳқонлар ана шу ютуқлардан фойдаланишни ёқтиришмайди. Бугунги кунда илдизпояларни тирмалаш йўли билан бегона ўтларга қарши кимёвий кураш даражасини арзимас нуқтага келтириш мумкин. Чигитни аниқ ва серуялаб экиш йўли билан яганалаш ташвишларидан халос бўлиш мумкин. Механик ва кимёвий чеканка ҳам қўл меҳнатига ҳожат қолдирмайди. Афсуски, кўплар қўлда чеканка қилишни хуш кўришини тушуниш қийин.

Ғўзани машинабоп қилиб ўстириш, ҳосилни эрта етилтириш, баргсизлантириш чоғида штангали пуркагичлардан фойдаланиш машина теримига бекаму-кўст шайланиш бутун ҳосилни агрегатлар ёрдамида саранжомлаш имконини беради. Аммо ана шу талабларга баъзилар етарли аҳамият бермайдилар, оқибатда ҳосилни қўл билан кеч кузгача теришга тўғри келади.

1977 йилда Тошкент областидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозида америкалик мутахассислар иштирокида ўзимизда ва АҚШда ишлаб чиқарилган пахта териш машиналарининг таққосий синовини ўтказдик. Терим сифати бўйича бизнинг машиналар биринчи ўринни эгаллади. Демак, бу борада маълум муваффақиятлар бор. Аммо механизатор олимларимиз олдида жуда катта вазифалар турибди. Биз суғориш техникамиз билан мақтана олмаймиз, Бизда уларнинг сони саноқли. Бундан ташқари биз тупроқ остидан суғориш, томчилатиб суғориш сингари илғор усулларни қўлланмаяпмиз, ёмғирлатиш ускуналари деярли ишлатилмаяпти. Агар биз барча далаларни асосли текислай олсак автоматлаштирилган ва механизациялаштирилган суғоришни йўлга қўйишимиз, шунинг ҳисобидан сув сарфини анча қисқартиришимиз ва Орол денгизига қуйиладиган оби ҳаётни хийла кўпайтиришимиз мумкин.

— Кейинги йилларда тупроқ унумдорлигининг ҳаддан ташқари пасайиб кетишини баъзи муаллифлар Орол фожиаси билан тенглаштирмоқдалар. Бу фикрга сизнинг муносабатингиз қандай?

— Тупроқ унумдорлигининг пасайиши бутун инсониятга хавф туғдирмоқда. Агар биз тупроқ учун ноқулай шароит вужудга келтираверар эканмиз, унинг унумдорлиги шубҳасиз пасаяверади. Радиация даражаси ўсади. Ёғингарчилик билан бирга турли кимёвий саноат чиқитлари ерга тушади. Баъзида ҳеч бир асоссиз равишда катта миқдорда азотли ўғитлар, кўплаб ўта заҳарли пестицидлар солинмоқда. Шўрлик тупроққа ҳар йили қайта-қайта механик ишлов берилаяпти. Иборали қилиб айтганда, биз тупроқни заҳарли бирикмалар билан тўйдираяпмиз, уни эзиб-янчаяпмиз, таркибини айнитаяпмиз. Буларнинг бари изсиз кетмайди. Тупроқнинг ҳам жони бор, буни унутмаслигимиз зарур. У парваришга, ғамхўрликка муҳтож. У гўдак сингари нозик, гўдакни эса дуч келган нарса билан боқишавермайди. Акс ҳолда оқибати вой бўлади. Заҳарли бирикмалар сувда эримайди, уни эса қайта-қайта ишлатаверадилар, бунга эса сира йўл қўйиш мумкин эмас. Дарёларимизнинг аксарияти заҳардорилар билан ифлосланган. Аҳвол шундай давом этаверса, бутун ризқ-рўзимиз манбаи тупроқни ҳам, Орол денгизини ҳам қўлдан бой берамиз. Биз ўзимизнинг хатоларимиз ҳақида кўп гап сотаяпмиз-у амалда ҳеч нарса қилмаяпмиз.

— Табиатнинг ўзи республикамизни пахта етиштиришга мослаштирган. Биз ҳаммамиз доимо пахта ҳақида, тармоқнинг ривожи ҳақида қайғурамиз. Ҳолбуки, одамларга нафақат оқ олтин, балки озиқ-овқат ҳам жуда зарур. У эса тобора тақчиллашиб бораяпти. Бу экинлар эгаллаган ер майдонлари ҳам унчалик кўп эмас. Ахир қачонгача шундай давом этиши мумкин!

— Ҳа, сиз ҳақсиз. Эсингиздами, «Пахта — ўзбек халқининг миллий ифтихори», «Пахта етиштириш — Ўзбекистон меҳнаткашларининг интернационал бурчи» деган шиорлар бўларди. Мамлакатга пахта маҳсулотлари зарур бўлган ва бундан кейин ҳам зарур бўлаверади. Шу боисдан мамлакатимизнинг марказий органлари пахтакорларимиз олдига янги-янги миқёсдаги вазифаларни қўявердилар. Бизнинг раҳбарларимиз эса қўл қовуштириб «бажарамиз» дея итоаткорона рози бўлдилар.

План қоғозларда бажарилаверди, амалда эса... Қўшиб ёзиш ҳажми айрим йилларда 500 минг тоннага ва ундан ҳам кўпроққа етди. Хом ашё тайёрлаш ҳажми ўсаверди, тола ишлаб чиқариш эса деярли ўзгармади. Пахта майдонлари кескин кенгайди. 100 минглаб гектар ортиқча ер майдони мавжуд эди. Бунинг бари озуқа, дуккакли, сабзавот, полиз экинлари, боғлар, картошка ва бошқа озиқ-овқат экинлари ҳисобидан бўлди. Озуқа тақчиллиги чорвачилик маҳсулотларининг камайиб кетишига олиб келди, маҳаллий ўғит — гўнг етишмай қолди. Булар аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш даражасининг кескин пасайиб кетишига олиб келди. Озиқ-овқат товарлари, айниқса чорвачилик маҳсулотларини ташқаридан келтириш ҳақидаги ваъдалар бажарилмади. Мамлакатнинг бошқа регионларида юз берган оғир вазият туфайли маҳсулот етказиб бериш шартномалари ҳозир ҳам бажарилмаяпти. Аҳвол шундай давом этиши мумкин эмас, одамларнинг соғлиғи ўйланса, озиқ-овқат таъминоти биринчи галга қўйилиши керак.

Шу муносабат билан биз Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукуматининг пахта етиштириш планини қисман камайтириш ва озуқа, дуккакли, бошқа экинлар майдонини кенгайтириш ҳақидаги қарорини тўла-тўкис қўллаб-қувватлаймиз. Бу тадбир алмашлаб экишни ўзлаштириш, чорвачиликни ривожлантириш учун ҳам кафолатдир.

— Доно халқимизда «Ёмон уруғдан яхши ҳосил кутма», «Сара уруғ — ҳосил бўлиқ» деган нақллар бор. Ғўза ва бошқа экинлар уруғчилиги ҳақида фикрингизни билмоқчи эдик.

— Умуман республикамизда уруғчиликнинг аҳволи қониқарсиз дейиш мумкин. Бизнинг ота-боболаримиз— яқин ўтмишда яшаганлари ҳам, Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида яшаганлари ҳам уруғчилик масалаларига бениҳоя катта эътибор беришган. Уруғлик энг яхши шароитларда етилиши, қуёш нуридан ва ҳароратидан тўла баҳраманд бўлиши шарт. Унинг учун оби ҳаёт, озиқ моддалар етарли бўлиши керак. Ана шунда у ўзининг генетик ва биологик имкониятларини тўла рўёбга чиқара оладиган тарзда шаклланади.

Уруғчилик хўжаликлари учун моддий-техника таъминотида лимит деган бемаъни чеклов бўлмаслиги шарт. Агротехника тадбирлари белгиланган муддатларда, юксак савияда бажарилиши зарур. Она ўсимликнинг касалланиши, зараркунандаларга чалинишига сира йўл қўйиш мумкин эмас. Кўчатларнинг қалинлигига қатъий риоя этиш лозим, қуёш ҳароратидан кўпроқ фойдаланиш асосан шунга боғлиқ. Уруғлик ҳосилни йиғиштириш фан тавсиялари асосида бўлмоғи шарт. Уруғлик пахта ғўзанинг ўрта қисмидаги чаноқлардан териб олиниши, кейин пухта сақланиши зарур. Унга ишлов бераётганда механик шикастланишга йўл қўймаслик муҳим. Уруғга экиш олдидан ишлов бериш ҳам ғоят муҳим, бу юмуш марказлаштирилган ҳолда амалга оширилиши, лозим бўлганда стимулятор ва заҳардорилар билан ишланади.

Озуқа, дуккакли, сабзавот-полиз экинлари уруғчилигига ҳам шундай талаблар қўйилади. Дарвоқе, бу экинлар уруғчилиги ҳаддан ташқари ўлда-жўлда, ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Уруғчиликдаги салбий ҳолатларни бартараф этиш қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини жадаллаштириш учун пойдевор яратиш ҳаммамизнинг биринчи галдаги вазифамиздир.

— Фан-техника тараққиёти шароитида колхоз ва совхозлар иқтисодий аҳволининг ночорлиги, ижтимоий ва маиший шароитнинг ёмонлашуви, қишлоқ аҳли турмуш даражасининг пасайишини қандай изоҳлайсиз?

— Ўринли савол. Кўп хўжаликлар ғоят оғир меҳнатни бажаришиб, яна давлатдан қарз ҳам бўлиб қолмоқдалар. Иш ҳақи эса арзимас. Бунинг асосий сабаби — деҳқон меҳнати ўзининг муносиб баҳосини топмаганидир. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг харид нархи жуда паст. Масалан, пахта учун тўланаётган ҳақ баъзан харажатларни ҳам қопламаяпти. Ваҳоланки, қишлоқ хўжалиги техникаси, ўғитнинг нархи бир неча баравар ошди. Кўпгина хўжаликлар ҳозир зарур техника ва ўғит сотиб олиш имкониятига эга эмас. Баъзан пудрат усулига ўтилганлиги деҳқонларни қимматбаҳо ўғитлар ва машиналардан воз кечишни тақозо этмоқда. Фан-техника тараққиёти йўлида тўғаноқ пайдо бўлди. Бу жуда хавфли ҳолат. Бунинг оқибатлари қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялашга олиб бормайди, аксинча унга ғов солади. Деҳқончиликда қўл меҳнатининг ҳажми ошади. Шуни эсда тутиш керакки, харид нархлари ва замонавий ишлаб чиқариш талабларидаги бундай номутаносиблик пахтачиликни жадаллаштириш жараёнини рағбатлантирмайди. Энг ёмони бу қишлоқ меҳнаткашларининг янада қашшоқлашувига олиб келади. Давлатимиз бундан тегишли хулоса чиқариши, меҳнаткашлар манфаати камситилишига йўл қўйилмаслиги лозим.

— Биз нуқул пахта ҳақида суҳбатлашаяпмиз. Келинг, суҳбатимиз мавзуини бироз кенгайтирайлик. Мамлакатимизда партия конференциялари бўлиб ўтаяпти. Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди, КПСС XXVIII съездига тайёргарлик кўрилаяпти. Кенг қулоч ёйган қайта қуриш жараёнига муносабатингиз қандай?

— Қайта қуришга менинг муносабатим шубҳасиз ижобий. Одамлар гарчи тилга олмасалар-да, азал-азалдан қайта қуриш билан шуғулланиб келишган. Бунда гап меҳнат фаолиятини, интизомни яхшилаш, таннархни пасайтириш, фан ва маданиятни ривожлантириш ҳақида боради. Бошқача айтганда, қайта қуриш — инсоннинг бутун фаолиятини такомиллаштириш демакдир.

Бироқ биз қайта қуриш ниқоби остида анча қўпол хатоларга ҳам йўл қўйдик. Кўпгина ажабтовур ишлаб турган муассасалар ёмон ишлайдиган бўлиб қолди. Бу жуда қайғули. Агар коллектив самарали ишлаётган бўлса, унга халақит бермаслик керак. Қолоқ хўжалик ва корхонада иш услубини қайта қуриш ҳақида гап борса бу бошқа нарса. Бизда бунақалар жуда кўп. Қайта қуришни энг аввало бевосита маҳсулот ишлаб чиқараётган хўжаликларда, саноат корхоналарида амалга ошириш зарур. Бунинг учун эса колхозчилар, совхозлар ва корхоналар ишчиларининг моддий манфаатдорлигини ошириш керак. Уларнинг нафақат моддий аҳволини яхшилаш, балки қулай маънавий иқлим ҳам вужудга келтириш муҳим. Биз эса ҳозирча министрликлар, идоралар, давлат ва партия аппаратини тугатиш, қайта тузиш билан овворамиз. Мен шунга аминманки, бунақа қайта қуришда ҳеч нарса ўзгармайди. Бизда моддий бойликлар ишлаб чиқариш билан бевосита шуғулланмайдиган ходимлар сони мунтазам кўпайиб бораяпти. Бундай ходимлар ҳам керак, лекин ҳозиргидагидай миқдорда эмас. Ҳолбуки амалдорларнинг турмуш даражаси ишчилар синфи ва колхозчи деҳқонларникига нисбатан анча баланд. Бу эса ҳаққоний равишда норозиликларни келтириб чиқаради. Бунга тубдан барҳам бериш зарур, бу қанча тез бўлса шунча яхши.

— Қайта қуриш давридаги кадрлар сиёсатига муносабатингиз қандай?

— КПСС илғор дунёқарашга эга бўлган янги типдаги кадрларни шакллантиришга улкан ҳисса қўшди. Уларнинг аксарият қисми ишчилар синфи ва деҳқонлар орасидан чиқишган. Улар ўз халқига садоқат билан хизмат қилмоқдалар. Юксак малакали кадрлар мамлакат қудратини мустаҳкамлаш йўлида қарийб мумкин бўлмаган ишларни ҳам амалга оширдилар. Улар қатағон қилинмаганларида эди, жамиятга бундан ҳам кўпроқ наф келтиришарди.

Ишониш қийин, аммо далил бор. Қайта қуриш даврида ўтмишнинг кадрлар сиёсатини қораладик, бироқ ўзимиз ҳам ана шу даҳшатли ва шармандали қисматдан қутила олмадик. Қайта қуриш бормоқда, Ўзбекистонда эса минглаб кишилар жиноий жавобгарликка тортилдилар, лавозимларидан олиб ташландилар, партия сафларидан ўчирилдилар. Қанча-қанча ишчан ходимлар турмаларда азоб чекаяптилар, уларни тергов қилиш, ҳукм чиқариш чўзилгандан чўзилаяпти. Боз устига уларнинг қариндош-уруғларию хизматдош дўстлари ҳам қатағон қилинаяпти. Уларга сохта айбномалар қўйилмоқда, жисмоний куч ишлатилмоқда. Ахир булар қайта қуриш давридаги фаолиятимизга доғ туширмайдими? Ана шу хатоликларга йўл қўйганларни жиноий жавобгарликка тортиш лозим, фақат шундагина зўравонликка чек қўйиш мумкин, Социализм қураётган ҳуқуқий давлатда зўравонликка ўрин бўлиши мумкин эмас.

— Биз кўп йиллар мобайнида «Ҳамма нарса инсон учун, инсоннинг бахт-саодати учун» деган баландпарвоз шиорни такрорлаб келдик. Ҳаётнинг барча жабҳалари ва кишилар фаолияти — ўзаро муносабатлар, одамийлик, меҳр-мурувват, ўзаро ҳурмат ва, ниҳоят, ижтимоий-маиший, моддий таъминотдаги бугунги вазиятни қандай баҳолайсиз?

— Саволингизнинг ҳамма қирраларига бирданига жавоб бериш қийин. Инсон энг мукаммал ва юксак даражада ривожланган мавжудотдир. У покизалик, ҳаққонийлик, садоқатлилик байроғини баланд кўтариши, ўзига ва ўзгаларга холис талабчан бўлиши шарт. Ўзи ва бошқалар шаънининг ҳақоратланишига сира йўл қўймаслиги лозим. Имкони борича одамларга кўмаклашиши, Ватанни, оила аъзоларини, хизматдош дўстларини севиши, қадрлаши керак. Мен ҳар кишига зарур бўлган фазилатларни санаб ўтдим. Бироқ бугунги кунда одамларнинг бир-бирига ғайриинсоний муносабатларини, ёшларнинг катталарга нисбатан ҳурматсизлиги, безорилик, жиноятчилик, жумладан, уюшган жиноятчиликнинг кўпайишини, шафқатсизлик, миллатчилик, ҳатто ўз ота-онасини ҳурмат қилмаслик ҳолатларини кўриб турибмиз. Ўз ота-онасидан воз кечган фарзандлар ёки ўз фарзандларидан воз кечган ота-оналарга хотиржам қараш мумкинми?

Хайриятки, жамиятимизда ажойиб одамлар кўп, улар инсон номини улуғлашмоқда. Яқинда мен нафақагир, истеъфодаги полковник Аҳмаджон Азизов билан учрашдим. У 67 ёшда. Гўдаклигида онасидан айрилган, волидасининг сиймосини эслай олмайди. У ярим аср мобайнида онасининг сиймосига ўхшаш белгилар қидирди, шу давр мобайнида уни узлуксиз тушларида кўрди. Волидасини билган, кўрган кишиларни узоқ йиллар излади. Ниҳоят онасини биладиган бир аёлни топди. 1986 йилда у билан учрашди. Кўрдию ҳайрон қолди: ўша тушларида кўрган сиймонинг худди ўзи эди. Унинг онаси вафот этгач отаси бошқа аёлга уйланди. Ундан беш ака-сингил бор. Ҳозир А. Азизов ўгай онасига ташриф буюришни канда қилмайди. Ваҳоланки, онанинг баъзи бир ўз фарзандлари ойда-йилда бир кўриниш бермайди. Мана ҳақиқий инсон қалбининг чинакам фазилати, онага бўлган меҳр-муҳаббат тимсоли. Мен буни инсоннинг муруввати ва муҳаббати чексиз эканлигини яна бир карра таъкидлаш учун ҳикоя қилдим. Бу фазилатларни ҳар биримиз кўпайтиришимиз даркор. Кишиларнинг бир-бирига бўлган ҳурмат ва эътибори уларни ғалабага руҳлантиради, халқ бойлигини кўпайтиради, Ер юзида бахтли инсоний ҳаёт бўлишига кўмаклашади.

Суҳбатдош:
Норбобо ШАКАРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЯЙЛОВ СОҲИБЛАРИ

Барноқул Бўриевни Нурота районидаги «Қизилча» совхозида ҳамма танийди. Номини ҳурмат билан тилга олади. Бу бежиз эмас, 42 йилдан бери мазкур хўжаликнинг 2-фермасида сидқидил меҳнат қилмоқда.

Барноқул ота Бўриев бошлиқ фермада 700 бошдан зиёд қўй мавжуд. Ҳар йили режа ошириб бажарилади, кўпдан-кўп қоракўл тери, жун, гўшт топширилади. У ҳар 100 бош совлиқдан 104 тадан қўзи олиб, ҳар қўй ҳисобидан икки килограммдан жун топширибтир.

— Меҳнатдан, унинг қийинчиликларидан асло чўчимаслик керак, — дейди Барноқул ота. — Ана шундагина муваффақият ҳам, омад ҳам одам ортидан қувиб юради. Халқимиз меҳнатдан келса бойлик, турмуш бўлар чиройлик, деб бежиз айтмаган. Дунёда қандай касб бўлмасин, ардоққа муҳтож. Жумладан, бизнинг касбимиз ҳам. Ниятим — чўпон таёғи зинҳор ерда қолмасин. Шунинг учун ҳам бу гапларни фарзандларимга тез-тез эслатиб тураман.

Ўз касбини эъзозлаб келаётган Барноқул Бўриевнинг кўп йиллик самарали меҳнати муносиб тақдирланган. У Меҳнат шуҳрати ордени соҳиби, кўксини қатор нишонлар безаган.

Фермада тўнғич ўғли Маматқул ҳам у билан ёнма-ён меҳнат қилади. Ота қарилик пенсиясига чиққанидан сўнг оила аъзолари кенгашиб катта чўпонликка Маматқулни сайлашди. Барноқул отанинг кенжа ўғли Эргаш ҳам фермада. У — ёрдамчи чўпон. Қизи Ойдин доимо ота-онаси ва акаларига камарбаста бўлиш пайида. Оилавий ферма аъзолари баҳамжиҳат, бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилишади. Ҳар ким ўз жойини, ўз ишини яхши билади, мабодо нимадир мураккаброқ бўлиб туюлса, Барноқул отага мурожаат қилишади.

Шу кунларда тоғ этакларию қир-адирларда ўт-ўланлар кўп. Бу — яхшилик, мўл-кўлчилик аломати. Демак, гўшт ҳам сержило, тилloранг терилару юқори сифатли жун ҳам, мўл бўлади.

Ш. УМИРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Тажрибали чорвадор Барноқул Бўриев. 2. Ферма чўпони Эргаш Бўриев.

Р. АЛБЕКОВ олган суратлар.

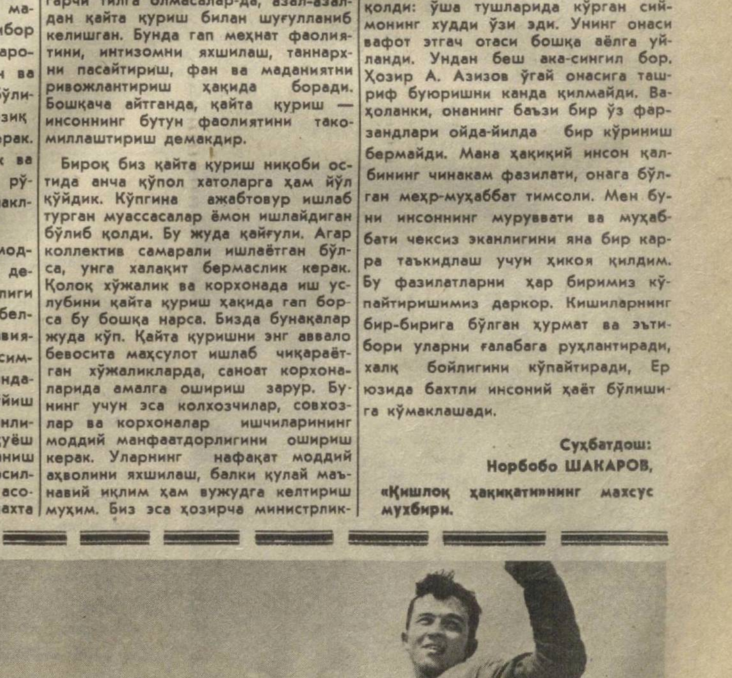

Қайта қуриш ва олий таълим

САДОҚАТ РУҲИ

Байналмилалчиликнинг олий инсонпарварлик мазмуни шундаки, у миллатчилик ва шовинизм билан муроса қила олмайди. Аммо кейинги вақтларда мамлакатимизда, хусусан областимизда ўтган йил ўрталарида юз берган воқеалар ҳали миллатчи, шовинист, ёт унсурлар батамом йўқолиб кетмаганлигини, бирлигимизга раҳна солишга уриниш бўлаётганлигини кўрсатди. Фарғона воқеалари ёшларнинг байналмилал тарбиясида катта ишларни амалга ошириш зарурлигини кун тартибига қўйди.

Институтимизда бу масаланинг муҳим эканлиги ҳисобга олиниб, ўқув-тарбия ва илмий-тадқиқот жараёнлари миллатлараро муносабатлар долзарблиги нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқилди. 1989—1990 ўқув йилидан барча группаларда Ўзбекистон ССР тарихи курси ўқитила бошланди. Шунингдек, мамлакатимиз ва жаҳон маданияти тарихи курси ҳам киритилди. Бу эса ёшларнинг маънавий дунёсини кенгайтириш, миллийлик ва байналмилалликнинг диалектик бирлигини очиб беришга кўмаклашмоқда. Қатор факультетларда миллатлараро муносабатлар ва байналмилал тарбияга оид махсус семинарлар ўтказилди. Барча табиий факультетларда ўзбек тилини кенг ва атрофлича ўрганиш бошлаб юборилди. Яқинда эса институтимизда Фарғона водийсининг ижтимоий жараёнларини ўрганиш илмий маркази ташкил этилди. Унга тарихчи, иқтисодчи, социолог, психолог, этнодемограф, маданият ва тил масалалари билан шуғулланувчи мутахассислар жалб этилган.

Айни кунларда институтимизда 30 га яқин миллат фарзандлари таҳсил олмоқда. Улар бир оила фарзандларидек аҳил, иноқ, қон-қардошлик анъаналарига садоқат билан яшаяптилар.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, она тили ҳар бир халқ, ҳар бир этник группа мавжудлиги учун зарурдир. Ўз она тилисиз халқнинг урф-одатлари, анъаналари, маданияти ва ўзига хос турмуш нормалари, яшаш тарзини ривожлантириш қийин, ҳатто уни сақлаб қолиш ҳам мушкулдир. Шунинг учун ҳам институтимизда аввало она тилимизни ўрганиш, унинг қоидаларига риоя қилиш учун аниқ режалар белгиланиб, шу асосда иш олиб борилаётир. Ўзбек тилини ўрганишга кўмаклашувчи уюшма ташкил этилди. Унга профессор А. Мадғозиев етакчилик қилаётир. Уюшма аъзолари рус тилида сўзлашувчи аҳолига ўзбек тилини ўргатишнинг қатор йўлларини ишлаб чиқдилар ва ишни бошлаб юбордилар.

Ўзбек тилини чуқур ўрганиш рус ёки бошқа халқлар тилининг қадр-қимматини асло туширмайди. Аксинча, рус тили ўқитишни тубдан яхшилашга ёрдам беради. Ҳозир рус тили ва адабиёти факультетида 1600 нафар талаба таҳсил олмоқда. Афсуски, факультетларимизни тамомлаб кетиб, умумтаълим мактабларига бориб, оддий сўзларни билмайдиган, дарс бериш методикасидан бехабар, ўқувчилар билан ишлай олмайдиган собиқ талабаларимиз ҳақида эшитганимизда мулзам бўлиб қоламиз. Ана шундай ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида ўтган йили қабул пайтида ошкоралик ва демократияга алоҳида эътибор бердик. Имтиҳонлар ўқишга кирувчининг ота-оналари, қариндош-уруғлари иштирокида олинди. Айни кунларда эса Қувасой шаҳри ҳамда Қува районидаги бир нечта мактабларда институтга талабаларни танлаб олиш усулини қўллаяпмиз.

Маълумки, институтимиз республикадаги тўнғич олий ўқув юртларидан биридир. Бу йил унинг таъсис этилганига 60 йил тўлади. Институт нафақат водий, балки республиканинг турли минтақалари, қардош Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистон жумҳуриятлари учун ҳам малакали кадрлар тайёрлаб бераётир. Олий таълим даргоҳимизнинг байналмилалчилигини яна ҳам мустаҳкамлаш жиҳатлари, малакали педагоглар тайёрлаш жараёнлари ва олимларимизнинг кенг миқёсда олиб бораётган илмий ишлари Фарғона минтақасида унга истиқболда университет мақомини беришни тақозо этмоқда. Агар шу эзгу ният рўёбга чиқса, институтимиз турли миллат ва элат вакилларини ягона мақсадга бирлаштиришга кўмаклашадиган катта илм маркази, халқлар дўстлигини мужассамлаштирган педагог кадрлар тайёрлаш маскани бўлиб қолар эди.

Ҳаммамизга маълумки, Фарғона воқеалари ҳар бир кишига аччиқ сабоқ бўлди. Институт олимлари бу фожиага тўғри баҳо бериш учун меҳнаткашлар ўртасида тушунтириш ишлари олиб бормоқдалар. Барча меҳнат аҳлини қон-қардошлик анъаналарига садоқатли бўлишга даъват этмоқдалар.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, эндиликда ўқув заллари, кутубхоналар, аудитория ва кафедраларда турли миллат, халқларнинг бир-бирига самимий муносабати ҳақида ҳам, миллий ўзини англаши, миллий маданиятни ривожлантириши йўллари хусусида ҳам кенг тарғибот ишлари олиб боришга тўғри келади. Токи, кўп йиллар давомида бир маслак, ягона мақсад сари дадил одим ташлаётган дўстлигимизга, қудратимизга путур етмасин.

Кейинги вақтларда норасмий ташкилотлар ёшлар руҳиятига сезиларли таъсир этмоқда. Шу боис хайрли ишларга ҳам, сафларига суқилиб кириб олган айрим шахсларнинг давр руҳига ёт тарғиботчилик фаолиятига ҳам принципиал баҳо бериш ниҳоятда зарурдир. Акс ҳолда етилган муаммоларга бир томонлама баҳо бериш кўнгилсиз ҳолларга олиб келиши мумкин. Ана шу мақсадда институтимизда уруш ва меҳнат ветеранлари байналмилал клуби, Совет—Афғон, Совет — Вьетнам дўстлик жамиятлари, ёшларнинг «Аргумент» сиёсий клуби фаол иш олиб бораётир.

Кўриниб турибдики, байналмилалчилик ўз-ўзидан бўлмайди. У миллий хусусиятларни ҳамиша ҳисобга олишни, ҳар бир халқ анъаналарининг энг яхши томонларини кучайтиришни, уни ривожлантириш ва кенг тарғиб қилишни тақозо этади. Буни ҳар бир киши мактаб, институт партасидаёқ билиб олиши, онгига сингдириши лозим. Шундагина биз кишиларни байналмилаллик, ватанпарварлик, дўстга, қардошларга садоқат руҳида тарбиялашга эриша оламиз.

А. АБДУЛҲАМИДОВ,
Улуғбек номидаги Фарғона давлат педагогика институтининг ректори, тарих фанлари доктори, профессор.

ОМАДИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

1982 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ИЧКИ ЮТУҚЛИ ЗАЕМИ

67-ТИРАЖИНИНГ

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

ТИРАЖ 1990 ЙИЛ 15 МАЙДА

ГРОДНО ШАҲРИДА ЎЙНАЛДИ

Заёмнинг қирқ саккиз разрядидаги серия ва облигацияларнинг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди.

серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
200082	1—100	100	235794	036*)	500	268313	074*)	2500
200964	072*)	1000	236552	1—100	100	268688	053*)	2500
201270	075*)	1000	236567	059*)	500	268989	060*)	500
201341	1—100	100	236722	017*)	500	270734	057*)	2500
201700	009*)	1000	236868	1—100	100	270754	011*)	500
202144	1—100	250	236881	1—100	250	271040	081*)	1000
203876	006*)	1000	237989	1—100	100	271478	019*)	2500
204171	039*)	1000	238675	038*)	2500	271506	014*)	1000
204897	1—100	250	238857	035*)	1000	272000	054*)	1000
205653	1—100	100	238860	1—100	100	272838	052*)	1000
206155	009*)	1000	239434	027*)	500	273233	019*)	500
207754	012*)	2500	239589	095*)	1000	273355	1—100	250
207912	1—100	500	240298	1—100	500	273456	1—100	100
210380	090*)	1000	240925	067*)	500	274492	015*)	1000
211567	088*)	500	241012	1—100	100	274999	060*)	500
211710	026*)	500	241198	1—100	100	275377	008*)	1000
212282	057*)	2500	241676	061*)	2500	275685	1—100	100
212884	008*)	5000	241880	010*)	1000	276124	030*)	1000
213219	1—100	100	243041	1—100	100	276259	074*)	500
213511	014*)	500	243102	046*)	1000	277006	094*)	500
214139	035*)	1000	243955	084*)	500	277034	016*)	500
214611	080*)	500	244749	090*)	500	278791	080*)	1000
215251	1—100	100	245362	076*)	1000	279278	098*)	500
215309	058*)	2500	247081	067*)	1000	280333	1—100	250
216268	050*)	500	247440	069*)	1000	280345	1—100	100
216452	064*)	2500	247763	019*)	1000	281751	013*)	500
216540	016*)	500	249004	045*)	1000	282293	1—100	100
216630	030*)	500	250179	1—100	100	282354	072*)	1000
216958	026*)	1000	251316	016*)	500	282387	008*)	5000
217024	017*)	1000	251511	059*)	1000	282420	041*)	2500
217755	1—100	250	251691	075*)	500	282494	075*)	500
218174	1—100	250	252676	061*)	1000	282556	080*)	500
218477	087*)	500	252765	080*)	1000	282651	042*)	1000
218696	1—100	100	253980	1—100	250	282652	028*)	1000
219137	012*)	500	254650	001*)	1000	283069	1—100	100
219457	013*)	1000	255467	056*)	500	283342	1—100	100
219691	036*)	1000	256302	1—100	100	284267	081*)	1000
220759	003*)	500	256769	1—100	250	284419	085*)	500
220908	1—100	250	256803	028*)	500	284720	1—100	250
222013	038*)	1000	257931	050*)	1000	285114	001*)	500
222111	1—100	100	258190	1—100	250	285461	1—100	100
222755	1—100	100	258408	1—100	100	286068	1—100	250
223601	1—100	250	259723	073*)	1000	286081	041*)	2500
223683	062*)	5000	260050	083*)	500	286825	021*)	500
223793	1—100	100	260124	096*)	2500	286933	034*)	2500
224427	1—100	250	260227	027*)	1000	287721	1—100	100
225149	078*)	5000	261014	043*)	500	289131	1—100	250
225156	020*)	500	261455	1—100	250	289193	1—100	100
225359	1—100	250	261465	1—100	100	289591	1—100	100
226037	052*)	1000	261909	058*)	1000	290009	1—100	100
226449	1—100	100	261964	022*)	1000	290565	1—100	100
228245	076*)	500	262363	036*)	1000	290794	1—100	100
228724	085*)	2500	262615	053*)	500	291164	057*)	500
229304	1—100	100	263666	042*)	1000	291563	1—100	100
229465	060*)	1000	264001	083*)	1000	292170	012*)	2500
230258	039*)	500	264205	1—100	250	293684	075*)	2500
230765	066*)	1000	264986	090*)	500	293871	050*)	1000
231313	1—100	100	265344	002*)	1000	294516	022*)	10000
232401	1—100	100	265451	1—100	250	297043	012*)	500
232727	1—100	250	266117	1—100	250	297429	033*)	1000
233533	082*)	2500	266468	087*)	5000	297796	1—100	250
233550	1—100	100	266566	1—100	250	297890	094*)	2500
233724	1—100	250	266616	073*)	500	298118	1—100	100
234411	1—100	100	267105	065*)	500	298827	015*)	500
235406	047*)	2500	268009	1—100	100	299192	038*)	1000
235542	010*)	500	268013	005*)	500	299323	045*)	1000
			268023	085*)	500	299608	096*)	1000

*) Шу cериядаги облигацияларнинг қолган 99 номерига 100 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда 50 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

100 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда — 100, 250, 500 сўм ютуқ чиққан тақдирда ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 200, 500, 1000 сўм ютуқ тўланади. 100 сўмлик облигация номерларидан бирига 500, 1000, 2500, 5000, 10000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 100 сўм чиқади ва облигация бўйича 600, 1100, 2600, 5100, 10100 сўм тўланади, 25 сўм қийматидаги облигацияларга 50 сўмлик облигацияга чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига ютуқ чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Мазкур жадвал расмий ҳужжат ҳисобланиб, СССР Жамғармалар банкининг муассасалари ана шу ҳужжат асосида газетанинг навбатдаги сони чиққан кундан бошлаб ютуқларни белгиланган тартибда тўлай бошлайди.

Ютуқлар тиражини ўтказиш комиссияси раиси — халқ депутатлари Гродно шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари В. П. Чеботарович.

Тираж комиссиясининг масъул секретари Е. Н. ДЕМИНА.

ҲОСИЯТЛИ ҚЎЛЛАР

Ҳаммаси Элёрнинг оиласида янги дунёга келган қизчаси Нигорадан бошланди. Уч-тўрт ойлик қизалоқ бир зум жим турар, сўнгра чирқираб йиғлаб қоларди. Кўрсатмаган табибу ҳакимлари қолмади. Бола обдон синчиклаб ўрганилгандан кейин унда юрак хасталиги борлиги аниқланди.

Касби иқтисодчи бўлишига қарамай Элёр Холмуҳамедов азалдан медицинага оид китобларни кўп мутолаа қиларди. Қизининг дардманд бўлиши унинг табобат фанига бутунлай берилишига сабаб бўлди. Нигора туфайли кўп профессор, олимлар билан учрашди. Тинимсиз ўқиди, ўрганди. Улар ёрдамида қизчасига биринчи муолажа кўрсатишни бошлади. Сунъий нафас олдириш, қўл-оёқ томирларини ҳаракатга келтириб массаж қилиш, юрак, бош мия нерв йўлларини муолажа қилиш орқали қизчасининг умри 8—9 йилга чўзилди. У бемалол китоблар ўқир, мактабга борар, отаси эса қизининг соғлиғини диққат билан назорат қилиб турарди. Нигора салкам 9 йил яшади...

Нарпай районида яшовчи Фарида Абдуллаеванинг қўл-оёқлари оғрирди. Дори-дармонлар унга таъсир кўрсатолмасди. Врачлар операция қилишмоқчи бўлишди. Бир неча марта Тошкентдаги касалхоналарда ётиб чиқди, наф бўлмади. Оёғига туз йиғилибди. Умуман юришга қийналарди. Фарида тасодиф билан Элёрни учратди. Поликлиникага зўрға келган Фарида Элёрнинг ёрдами туфайли қишлоғида бир ой ичида тузалиб, ғоз юриб чиқиб кетди.

Элёр Тошкентдаги Алишер Навоий номли ўрта мактабни тугатган. Ёшлигида синчковлиги, тиришқоқлиги билан тенгдошларидан ажралиб турарди.

— Ойи, нега Манзура опа букчайиб юради-да, Меҳри опа эса ёнбошига оғиб ўтиради?..

— Иккаласи ҳам қари, шундан бўлса керак, — дерди Азизахон опа нима дейишини билмай.

Элёр онасининг бу жавобидан қониқмас, ўзи жавоб топишга ҳаракат қилиб, ўй сурарди. Уни кўпроқ инсон руҳи ҳақидаги китоблар, мақолалар қизиқтирарди.

Элёрни яқиндан билиш учун унинг ўқиган китоблари билан танишиш, соғайган беморларнинг дил сўзларини эшитиш кифоя. У айниқса буюк аллома Абу Али ибн Сино асарларини севиб, қайта-қайта мутолаа қиларди.

Ф. Абдуллаева, А. Мамадхўжаев, Қ. Тиллахўжаев, М. Саидкаримова кабилардан келган даста-даста мактубларни ҳаяжонсиз ўқиш мумкин эмас.

— Элёр Холмуҳамедов туғма истеъдодли, руҳий даволаш қобилиятига эга. Қўлларида биоток бор. У тўққиз йилки, ўз устида ишлаб келмоқда. Одамларни муолажа йўли билан даволайди, — дейди таниқли экстрасенс Тоҳир Солиев.

Маҳфузанинг суратини кўриб юрагим ачишиб кетди. Кўзойнак тақиб олган 15—16 ёшлардаги қизнинг кўзига қараш ҳар қандай одамга оғирлик қиларди.

— Қаранг, Маҳфуза ўз оёғи билан келиб қолди, — дейди Элёр. — Мана, даволангандан кейинги сурати.

Қай кўз билан қарайки, рўпарамда 19 ёшли, шаҳло кўз, хушбичим қиз уялиб турарди.

— Тошкент шаҳар маиший хизмат бирлашмасида бухгалтер бўлиб ишлайман, — Туғма ғилай эдим. Кўзларимни Элёр Холмуҳамедов бош мия, бўйин нервларини муолажа йўли билан ўз асл ҳолига келтирди. Элёр акадан миннатдорман, — дейди М. Саидкаримова қувонч ёшларини яширмай.

Элёрнинг яхши хислатларидан бири шуки, беморнинг касали ҳақида ўзи ўйламаслигини буюради. Ақл-идорани ишга солиб, касал шифокорга, шифокор эса касалга яқиндан кўмаклашиб, қисқаси соғайишга чорлайди.

Ёш, изланувчан, эл дардига шифо излаётган ҳосиятли қўллар эгаси Элёр 39 баҳорга қадам қўйди. У СССР экстрасенслар уюшмаси аъзоси. Ўз устида тинимсиз ишлаётган бу табобат оламининг ижодкор шифокорига омад тилаймиз.

Арофат НОСИРОВА.

Француз мутафаккири Жан-Жак Руссо: «Болаларни севинг, уларнинг ўйин ва эрмакларига, мурғаккина табиий туйғуларига эътибор беринг!» деган эди. Наманган область Чуст шаҳридаги «Ғунча» болалар боғчасида бўлсангиз, буюк ёзувчининг ана шу гаплари беихтиёр эсингизга келади. Меҳнаткашларнинг 245 фарзанди соғлом ва бақувват бўлиб тарбияланаётган бу даргоҳда барча шароит яратилган.

СУРАТЛАРДА: (чапдан) 6 ёшлилар гуруҳининг муаллимаси Клара Мамажонова навбатдаги машғулотни олиб бормоқда. Катта группа тарбиячиси Гулсара Жўраева ўйин чоғи болаларни кузатиб турибди.

П. ЭРГАШЕВ олган суратлар.

ФУТБОЛ

Мамлакат биринчилигининг ўтган йилги ғолиби — «Спартак» командаси шу кунларда Жанубий Кореяда меҳмон бўлиб турибди. Москвалик футболчилар у ерда ўртоқлик учрашувлари ўтказишаяпти. Улар шу кунгача мамлакат терма командаси билан икки марта куч синашдилар. Шуниси қувончлики, баҳсларнинг ҳар иккаласи ҳам муваффақиятли якунланди.

Жанубий Корея терма командаси билан Чонжу шаҳрида бўлиб ўтган иккинчи учрашувни олайлик. Ҳисобни 15-дақиқада ярим ҳимоячи Геннадий Морозов очди. Орадан кўп ўтмасдан моҳир ҳужумчи Сергей Родионов ҳисобни 2:0 га етказди. Шундан сўнг майдон эгаларининг омади келди. Улар ҳисобни ўзгартирдилар — 1:2.

Иккинчи бўлимда вазият ўзгармади. Спартакчилар учинчи тўпни киритиб, ўз муваффақиятларини мустаҳкамладилар. 52-дақиқада Сергей Родионов дарвозани аниқ нишонга олди.

* * *

Биринчи лига мусобақаларида навбатдаги тур учрашувлари ниҳоясига етди. Ўйинлар жадвалида ўзгариш рўй берди. Масалан, 14 очко тўплаган Запорожьенинг «Металлург» командаси ягона пешқадам бўлиб олди. Сафарда зафар қучган Орджоникидзе спартакчилари ўз очколарини ўн иккитага етказиб, иккинчи ўринга кўтарилишди. Яна икки команда 12 тадан очко тўплади. Булар Ставрополнинг «Динамо» ва Тюменнинг «Геолог» коллективларидир. Улардан кейинги ўринларда бораётган уч команда ўн биттадан очко жамғарган. Улар орасида Тошкентнинг «Пахтакор» коллективи ҳам бор. Ҳамюртларимиз еттинчи ўринни банд этиб турибдилар.

Тўпурарлар баҳсида моҳир ҳужумчимиз Игорь Шквирин пешқадамлик қилмоқда. У шу кунгача ўтказилган тўққиз учрашувда рақиблари дарвозасини саккиз бор ишғол этди.

ШАХМАТ

Бугун мамлакатимиз пойтахтида шахмат бўйича йирик халқаро мусобақа — иккинчи жаҳон кубогининг саралаш учрашувлари бошланади. Унда кучли гроссмейстерлар баҳслашадилар. Бошқача айтганда, бу мусобақани шу жиҳати билан олимпиада ўйинларига тенглаштириш мумкин. Беллашувларда 38 гроссмейстер, уч халқаро мастер иштирок этаяпти.

Анъанага кўра совет шахматчилари улар ўртасида энг кучлилар саналишади. Мамлакат биринчилигининг бир неча бор ғолиби, львовлик Александр Белявский, ўтган йилги чемпион ереванлик Рафаэль Ваганян, минсклик Борис Гельфанд, одессалик Иосиф Дорфман, москвалик Лев Полугаевский, Андрей Соколов, собиқ тож соҳиби ригалик Михаил Таль ва бошқалар жаҳон соврини баҳсларида қатнашиш истагини билдирдилар.

Чет эллик кучли шахматчилардан АҚШ вакили Борис Гулько, Эгтони Майлс, Ян Сейраван, болгариялик Кир Георгиев, венгриялик Лайош Портиш, Дьюла Сакс, англиялик Жонатан Спилмэн ҳам йирик халқаро мусобақага келадилар.

Саралаш баҳсларида энг яхши натижа кўрсатган 12 шахматчи келгуси босқич мусобақаларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритади. Улар биринчи жаҳон кубогида дастлабки олти ўринни эгаллаган гроссмейстерлар қаторидан ўрин оладилар. Эслатиб қўямиз: голландиялик Ян Тимман, англиялик Найжел Шорт, швециялик Ульф Андерссон, швейцариялик Виктор Корчной, венгриялик Золтан Рибли ва бошқалар илк мусобақаларда муваффақиятли қатнашган эдилар.

Қисқаси, Москвада бошланадиган жаҳон кубоги баҳслари қизиқарли ўтиши кутилмоқда.

Муҳаррир ўринбосари Н. ЕҚУБОВ.

СУРАТДА: Элёр Холмуҳамедов бемор қизчани даволамоқда. Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

ҚУЁВДАН ҚУТУЛИШ ОСОНМИ?

Ғарбий Германиянинг Зевиндон деган кичкина шаҳарчасида бир манзилгоҳ очилди. Қизиқарли жиҳати шуки, бу ерга фақат эри бор аёлларгина қабул қилинадилар. Шаҳарча аҳолиси ўртасида бадмаст бўлиб, жанжал чиқарадиган эркаклар кўпчиликни ташкил этади.

Манзилгоҳ хотинларга эрлари ичиб, тўс-тўполон қилган пайтларда яширииш учун мўлжалланган.

ҚАРИ ДАРАХТЛАР ҲИСОБДА

ГДРда ғайриодатий иш билан шуғулланувчи ботаник олимлар бор. Улар республика ерларида ўсадиган энг кўҳна дарахтларни аниқлаб, рўйхатга оладилар. Маълум бўлишича, дублар ГДРда энг қадимий ўсимликлар жумласига кирар экан. Бир минг икки юз йилдан кўп умр кўрган ана шундай дарахтлар борлиги аниқланган.

ЙЎҚОТИЛГАН ВАҚТ

Нью-Йорк олимлари олиб борган тадқиқотларга кўра, мазкур шаҳар кўчаларида автомобилларнинг фақат қирқ фоизигина муайян мақсад билан ҳаракат қиларкан. Қолганлари эса қўйгани жой қидириб юраркан.

Ойнаи жаҳонда

24 МАЙ, ПАЙШАНБА

ЎзТВ I

11.30 «Бегим Донбоев имконияти». Телефильм.
12.00 «Доира оҳангида». Фильм-концерт.
12.30 «Инсон тақдири». Бадиий фильм.

* * *

17.30 Кўрсатувлар тартиби.
17.35 Янгиликлар.
17.40 «Табиатни асрайлик», «Эртанги кундан умидвормиз». Телефильмлар.
18.15 «Агар мен дадам ўрнида бўлсам...» Мультфильм.
18.30 Ўзбекистон Компартияси XXII съезди олдидан.
19.00 Пахтакорларнинг шу кундаги вазифалари.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Алифбо сабоқлари».
20.20 «Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар беради».
20.30 Москва. «Время».
21.00 Ўзбек куйларидан концерт.
21.40 «Даврга ҳамоҳанг». Телефильм.
22.00 «Ахборот».
22.20 «Хотиржамлик бекор қилинади». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.35 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

ЎзТВ II

18.05 Регби. СССР чемпионати «Звезда» (Тошкент) — АСК (Олмаота). Репортаж (ёзиб олинган).
18.45 «Театр ва томошабин». «Дард» театр-студияси ҳақида (рус тилида).
19.45 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Пионер ёзига тайёрмисиз?» Ўзбекистон телевидениеси ва «Тошкент ҳақиқати» газета редакциясининг биргаликдаги рейди.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Время».
21.00 Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Қ. М. Маҳкамовнинг Тожикистон Компартияси XXI съездидаги ҳисобот маърузаси.
23.00 Тожикистон Компартияси XXI съезди кундалиги.

МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 Мультфильмлар: «Терговни бўғирсоқлар олиб боради. 1-тергов», «Терговни бўғирсоқлар олиб боради. Аср ўғирлиги».
8.35 «Зитаровлар оиласи». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 3 ва 4-сериялар.
11.05 Футбол. Европа чемпионлари кубоги. Финал. «Бенфика» (Португалия) — «Милан» (Италия). 1-тайм. Австриядан кўрсатилади.
11.55 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
12.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
12.40 Футбол. Европа чемпионлари кубоги. Финал. «Бенфика» (Португалия) — «Милан» (Италия). 2-тайм. Австриядан кўрсатилади.

* * *

15.15 «Севимли аёл портрети». Телевизион ҳужжатли фильм (Свердловск).
15.55 Болалар учун фильм. «Тоғдаги ғор сирлари» (М. Горький номли киностудия).
17.10 «Гармонь янграган жойга борамиз». Пятигорскдан кўрсатилади.
17.40 «Қора терга ботиб». М. А. Шолохов ижоди ҳақида ҳужжатли фильм премьераси (Ростов кинохроника студияси).
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
18.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.15 Шеърият лаҳзалари.
19.25 «Зитаровлар оиласи». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. Премьера.
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
21.00 Долзарб интервью.
21.10 Кулги кечаси.
22.40 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

МТ II

8.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.

Ўқув кўрсатувлари

8.15 Илмий-оммабоп фильм.
8.35, 9.35 Табиатшунослик. 4-синф. Бақувват бўлмоқчиман.
9.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.35, 11.35 Биология. 8-синф. Жониворлар табиатда.
11.05 «Қозоқфильм» киностудиясининг илмий-оммабоп фильмлари.

*

12.05 Такрорий телефильмлар сеанси. «Жасоратла мангусан мудом». 4-серия.
13.10 Ритмик гимнастика.

* * *

16.30 «Қўшиқ инсон билан қолади. «Алёша» (К. Ваншенкин, Э. Колмановский).
17.30 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Омад тилаймиз, Нухэр» (Чита).
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
18.30 **РСФСР халқ депутатлари биринчи съездида.** Танаффус пайтида — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Оловуддиннинг сеҳрли чироғи». 5-қисм.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 03244 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1195. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12